

TARTALOM

- KOVÁCS MÁTÉ** 1 Az OSzK Híradóról könyvtár-
ügyünk szempontjából
MUNKÁNKRÓL, KÉRDÉSEINKRÓL
- 3 Könyvtárunk vezetői taná-
osa üléseinek jegyzőköny-
véből - Személyi hírek és
változások - Hírek, közle-
mények
- WIX GYÖRGYÉNÉ** 5 Munkánkról, kérdéseinkről
1969
- CSAPODI CSABÁNÉ** 8 Kézirattárunk jelentősebb
szerzeményeiből - 1968
- 10 Magyar vonatkozású új kül-
földi szerzeményeiből
KIADVÁNYAINK
- 12 Magyar könyvészet (Tan-
könyvek) 1965-1966. Ism.
/fl./
MULTUNK, ÖRÖKSÉGÜNK
- BERLÁSZ JENŐ** 14 Könyvköltészeti gondok
könyvtárunkban 1848 előtt
TÁJÉKOZTATÁS
- SEBESTYÉN GÉZA** 19 A Belga Királyi Könyvtár
felavatási ünnepségéről.
Brüsszel 1969 február
- BORSOS JÓZSEFNÉ** 23 Az Österreichische National-
bibliothek tájékoztató szol-
gálatának munkájáról
- FALVY ZOLTÁNNÉ** 26 Irodalmunk külföldi tolmá-
solói
KÖNYVTÁRUNK ÉLETRŐL
- 28 TÜKÖR 69
- 32 Szakszervezeti krónika
- MILHOFFER ALAJOS** 33 A segélyezésről
- 35 A KMK tisztes fennállásának
jubileumi ünnepségéről
- 39 KISZ-krónika

Borítófedélén:

A magyar irodalom külföldi tolmácsolóinak kon-
ferenciáján (Budapest, 1968. november 18-20.)
résztvett műfordítók névaláírásai: Alain Bosquet,
Keith Botsford, Roger Caillois, José Luis Caño,
Deveszeri Gábor, Charles Dobzynski, Hans Magnus
Enzensberger, Robert Goffin, Eugene Guillevio,
Kálnoky László, Kardos László, L. Martynov, Artur
Miedzyrzecki, Veronica Porumbacoo, Salvatore
Quasimodo, Rab Zsuzsa, Yannis Ritsos, Jan
Rousselot, Ján Smrek, Gianni Toti.

OSZK HIRADÓ

Az Országos Széchényi Könyvtár
pártszervezetének és szakszerve-
zetének lapja.

XII. ÉVFOLYAM 1-2. SZÁM
1969. JANUÁR-FEBRUÁR

Szerkesztő bizottság:

Horváth Viktor főszerkesztő
Kovács Ilona
Milhoffer Alajos
Onódy Miklós
Somkuti Gabriella szerkesztő
Wix Györgyné szerkesztő

A szerkesztőség címe:

Budapest, VIII.,
Múzeum körút 14-16.

A kiadásért az OSzK Szakszervezeti
Bizottságának titkára felel.

Készült az OSzK házi sokszorosítójá-
ban, Budapest, V., Guszev u. 1. F.v.
Müller Jánosné

Kovács Máté

AZ OSZK HIRADÓRÓL KÖNYVTÁRÜGYÜNK SZEMSZÖGÉBŐL

Az OSzK Híradó az idén tizenkettedik évébe lép. Az eddigi 11 évfolyam 120 száma változatos tartalmával egyre meggyőzőbben igazolja, hogy a Híradóra szükség van. Fontos szerepe van az OSzK keretein belül. De eljut a hatása a könyvtárügy más területére is.

Az OSzK életében az Évkönyv és más kiadványok mellett is fontos szerepet tölthet be rendszeres megjelenésével, változatos elevenségével és mozgalmi jellegével. Legfőbb feladata és eredménye: nemzeti könyvtárunk belső egységének dokumentálása, s ezen keresztül az intézményi egység tudatának ébrentartása és erősítése, az egységes intézményi közvélemény megalapozása és formálása lehet. Mint minden nagyobb intézmény, az OSzK is szükségképpen számos viszonylag különálló, önmagában is többé-kevésbé egészként működő szervezeti egységekre: főosztályra, osztályra, csoportra tagolódik, amelyek a dolog természetéből adódóan elsősorban a maguk sajátos feladataira figyelnek, azok megoldásán munkálkodnak. Nemzeti könyvtárunk azonban csak akkor és úgy teljesítheti a maga sajátos hivatását szocialista könyvtári kulturánk fejlődésében, ha a legfontosabb nemzeti könyvtári feladatokra sikerül egyfelől a saját összes illetékes erőt összefognia és a többi érdekelt könyvtár, ill. más intézmény erőt mozgósítania. Ehhez viszont - a hivatali célkitűzéseken és intézkedéseken túl - a belső és külső könyvtári munkatársak egyetértő közvéleményére, a feladatok megértéséből adódó munkakészségre és együttműködésre is feltétlenül szükség van. Ez annál is inkább fontos, mert az OSzK minden lényeges feladata és munkája, tehát nemcsak az ilyeneként számontartott központi, irányítási - módszertani és igazgatási tevékenységek, kihatásaikban országos jelentőségűek, s ezeket a kívánatos eredményességgel csak helyesen kiformált és meggyőződéssé szilárdult szakmai közvélemény alapján lehet megvalósítani.

A Híradó közvélemény-formáló munkáját és hatását évről évre gazdagodó tartalma és javuló szinvonala alaposta meg. Közleményei, amelyek folyamatosan tájékoztatásokat adtak a munkatervekről, az elért eredményekről, lehetővé teszi az egész intézmény feladatainak és teljesítményeinek összefüggő áttekintését. Ezen belül különösen fontos az állománygyarapítás alakulása, pl. a kötelespéldányok összetétele, a vásárlás megoszlása, az ajándékok mennyisége, a muzeális értékek és a hungarikák megszerzése. Erdeklődésre tarthat számot a használat alakulása, főként az olvasók összetétele, a használt dokumentumok megoszlása. Megkülönböztetett figyelmet érdemel az OSzK szolgáltatásainak és kiadványainak az ismertetése. Tanulságosak lehetnek a munka tervezésének és a

megvalósítás módszereinek elemzése. Továbbra is folyamatosan kellene foglalkoznia az új épület és berendezés kérdéseivel.

Jó szolgálatot tehet néhány rövid összefoglalás, egy-egy fontos mozzanat, tény vagy adat ismertetése a könyvtár történetéből. Továbbra is szükség van a személyi hírekre, a pártszervezet, a szakszervezet és a KISZ életének híreire. Hasznosak a külföldi kapcsolatokról közölt tájékoztató adatok, külföldiek itteni és a munkatársak külföldi látogatása egyaránt. Célszerű volna azonban, ha a külföldi látogatásokról készült beszámolók több szakmai tényanyagot tartalmaznának, s nem csupán "színes", de nemegyszer csak felszínes, irodalmias könnyedségre törekednének. A valóság itthon és külföldön egyaránt a legérdekesebb élményt nyújthatja, ha értékeljük benne a nekünk való új lényegét.

A Híradó egyben már eddig is módot adott, de még jobban is lehetőséget nyújthat mindazoknak az intézményeknek és érdeklődőknek a tájékoztatásra, akik az OSzK-val kapcsolatban állanak. Mindenekelőtt a közös feladatok megoldásában érdekelt könyvtárügyi központi szervek, könyvtárak és más intézmények illetékes munkatársai számára. Éppen ezért a szűkebb házi kérdések mellett az eddiginél több figyelmet és teret érdemelnek a nemzeti könyvtár országos feladatai. Időnként jó volna hirt adni a közérdekű kiadványok előkészítéséről, pl. a Magyar Könyvészet készülő kötetéről, a Központi Katalógusokról, a könyvtárközi kölcsönzésről és cseréről, a Könyvelosztó munkájáról, a KMK fontosabb tevékenységeiről stb.

A témák körei különösen az utóbbi évben általában jól kialakultak. Ha a szerkesztőség továbbra is ilyen vagy még fokozottabban eleven érdeklődéssel figyel nemzetközi könyvtárunk és szocialista könyvtári kultúránk fejlődésére, még változatosabb és még inkább a valóságban gyökerező tematikát alakíthat ki, s a Híradó szerkesztése és hatása még inkább közügyé válhat.

Végül még valamit. A Híradó korábbi beköszöntőiben többször is a krónikas szerepét szánta magának. A könyvtári élet és munka fontosabb tényeinek, adatainak, eseményeinek rögzítése és közzététele valóban egymagában is fontos tevékenység. Egyrészt azért, mert a jelenben áttekintést nyújt mindarról, amit célszerű ismerni a könyvtár munkatársainak. Másrészt azért, mert a közlemények egyben értékes forrásokká is válnak. A közlemények maguk is nagy segítséget nyújtanak mindazoknak, akik az OSzK tevékenységét, vagy annak valamely részét fejlődésükben kívánják nyomon követni.

A Híradó azonban ennél máris többet nyújt. Nemcsak követi és rögzíti, hanem bizonyos mértékig befolyásolja és alakítja is az eseményeket. Különösen a tervek és feladatok körvonalazásával, még inkább egyes problémák megvitatásának lehetővé tételével. Ugy tűnik a szükséges és hasznos krónikaírás mellett - ez is kell - a közvélemény-formálás ilyen és hasonló hatékony módjait érdemes volna az eddiginél gyakrabban alkalmazni.

MUNKÁNKRÓL KÉRDÉSEINKRŐL

KÖNYVTÁRUNK VEZETŐI TANÁCSA ÜLÉSEINEK JEGYZŐKÖNYVEBŐL

Vezetői tanácsunk január 16-án és február 28-án tartotta ez évi első és második ülését. Napirendjén a könyvtár 1969. évi munkaterve és az 1968. évi beszámoló szerepelt. Ugyanezen kérdésekről március 1-én a Közal-
kalmazottak Szakszervezetének székházában összdolgozói szinten tájékoztató
jelleggel munkaértekezletet tartottunk. A beszámolót dr. Sebestyén Géza fő-
igazgatóhelyettes tartotta.

SZEMÉLYI HIREK ÉS VÁLTOZÁSOK

Új munkatársaink: Kreppel Márta könyvtáros I. (Bibliográfiai Osztály),
Mátyási Katalin könyvtáros II. (Kisnyomtatványtár), Néray Judit könyvtáros I.
(Katalogizáló Osztály), Radics Lajos műszaki ügyintéző II. (Gazdasági Hiva-
tal), Rakovszky Miklósné könyvtáros I. (Bibliográfiai Osztály), Vona Katalin
könyvtáros II. (Gyarapítási Osztály), Zimnicz Jánosné könyvtári restaurátor
(Hirlaptár).

Eltávoztak könyvtárunkból: Balogh László műszaki ügyintéző I./Keszthely
(áth. Néprajzi Múzeum), Harsányi Eszter könyvtáros II. (áth. MTA Földrajztud.
Kutató Intézet), Kósa Sándor szakmunkás/Keszthely (munkaviszonya megszűnt),
Mürschberger Tibor könyvkötő szakmunkás (áth. IX.ker.Tanács Szoc.Fogl.Vállá-
lat), Papp Ivánné tud.munkatárs (áth. Országos Evangélikus Könyvtár), Szilasi
István könyvtári raktáros (munkaviszonya megszűnt), Tárkányi Gyula tud.mun-
katárs (áth. Országos Pedagógiai Könyvtár).

Átsorolások: Bánátné Kapuvári Mária könyvtáros I., Borsy Erzsébet
könyvtáros II., Galamb Györgyné tud.munkatárs, Hajdu Hajnalka könyvtáros II.,
Horváth Tiborné könyvtáros I., Indali György főkönyvtáros, Mészáros Györgyi
könyvtáros II., Nagy Péter könyvtáros II., Patayné Balogh Éva könyvtáros I.,
Potyondi Margit könyvtáros II., Sándor Erzsébet könyvtáros I., Storch
Zsuzsanna könyvtáros II., Susánszky Zoltánné könyvtáros I., dr.Szigethy
Jolán tud.munkatárs.

(Lezártuk: 1969.03.05.)

HIREK ÉS KÖZLEMÉNYEK

A Gazdasági Bizottság határozatáról - "E héten [febr.24-márc.1.] döntött a Gazdasági Bizottság a Budai Várpalota - a főváros új kulturális centruma - újjáépítésének tervmódosításáról és a munkálatok teljes befejezésének végleges határidejéről. ... A most elfogadott tervmódosítás szerint a sikló 1973. szeptember 1-re, a Színháztudományi Intézet és az Irodalomtörténeti Intézet 1973. december 31-re, a Budapesti Kamaraszínház és a kormányvendégház [a volt Sándor palota] 1974. június 30-ra, a Nemzeti Galéria, az új Széchényi Könyvtár [helyesen a Széchényi Könyvtár új épülete], a Várlejtő-sétányok felújítása, a parkrendezés és a teljes Budai Várpalota 1975. december 31-re készül el. ... Jelenleg néhány százan dolgoznak a Várban, de nemsokára - egészen a befejezésig, a módosítás értelmében - 1000-1200-ra emelik a létszámot, hogy most már a véglegesen kitűzött határidőre valóban befejeződjék a hatalmas munka." (Hétfői Hírek 1969. márc. 3.)

Az OSzK Ügyviteli Intézkedés módosításáról - Könyvtárunk főigazgatója a Művelődésügyi Közlöny ezévi 1.számában közzétett hivatalos közlemény alapján módosította az 1968.jul.27-én kiadott 1602/1968.sz. Ügyviteli Intézkedést. A módosítás szerint: (1) A kisegítő állománycsoportba tartozó dolgozóknak - a gépkezelők kivételével - túlmunkadíj helyett szabadidő is biztosítható, ha azt az érdekelt dolgozó írásban kéri. (2) A felmondási idő mértéke f.évi jan.1-től az MM-hez tartozó minden intézménynél egységesen az alábbiak szerint változott meg: a munkaviszony első tisz évében a/ magasabb vezető állású dolgozóknál három hónap, b/ vezető állásuknál két hónap, c/ ügyintézők állománycsoportjában egy hónap, d/ az ügyvitelt ellátó és a kisegítő állománycsoportjában pedig tizenöt nap. Az a-c/ csoportoknál a felmondási idő minden további megkezdett tisz év után egy-egy hónappal növekszik. A d/ csoportnál a felmondási idő a munkaviszony második tisz évében egy hónap és az minden további megkezdett tisz év után egy-egy hónappal növekszik. A fentiekben meghatározott felmondási idő az Mt.V.29.§-ában és a 113.§.(3) bekezdésében megjelölt felmondási időket is magában foglalja. A munkaszerződésben v. kinevezési okiratban a fentieknél hosszabb, de hat hónapot meg nem haladó felmondási időben is megállapodhatnak a szerződő felek. (OSzK 135/1969)

Keszthelyen a Festetics-kastély felújításának munkálatai megkezdődtek. A jóváhagyott tervek szerint a kastély könyvtári szárnyának felújítása előreláthatóan 1970 végén nyer befejezést. Ennek megfelelően a kastélyban levő Helikon Könyvtárat f.évi jan.20-tól a felújítási munkálatok tartalma alatt zárva kell tartanunk. Az illetékeseket könyvtárunk értesítette, hogy 1970 végéig a könyvtár látogatókat nem tud fogadni és helyiségei rendezvények céljára sem vehetők igénybe. (OSzK 239/1969)

Gyöngyösön a Bajza József Műemlékkönyvtár vezetésére f.évi jan.1-től dr. Fülöp Lajos gimnáziumi tanár kapott megbízatást. (OSzK 350/1969)

Nyomdai uton készülő kiadványaink előállítását - a Művelődésügyi Minisztérium 80.080/1969.febr.17. sz. rendelkezésével - a Népművelési Propaganda Irodától ismét könyvtárunk feladatkörébe utalta. Ennek megfelelően f.évi máro.1-től az Országos Széchényi Könyvtár kiadványainak szerkesztését, nyomdai uton és házi sokszorosításban való előállítását egységesen könyvtárunk végzi. (OSzK 460/1969)

A Magyar Nemzeti Bibliográfia felelős szerkesztői teendőit f.évi jan.1-től Szűcs Jenőné, a Bibliográfiai Osztály csoportvezetője vette át.

MUNKÁNKRÓL, KÉRDÉSEINKRÓL

1969

Rovatcímünk, ez az elszürkült, elszintelenedett sablonos szókapcsolat, most az év első hónapjaiban élő és sürgető felkiáltássá lett számunkra. Változásának magyarázata, aktualitásának indokolása az az eddigi sejtésből határozattá vált közlés, hogy várbeli új épületünk elkészítésének ideje 1975-re tolódott ki.

Könyvtárunk munkájának középpontjában - amint ez köztudott - már évek óta a várbeli felkészülés kérdései állottak. Egyes kérdéseinkről - eddig úgy gondoltuk - bármilyen súlyosak is, 1970-ben (mert hazánk felszabadulásának huszonötödik évfordulójára tervezték ünnepélyes megnyitását) megoldást nyernek. Ennek a reménye halványodott most a távoli jövőbe, s kényszeríti arra könyvtárunkat, hogy egy sor megoldást követelő problémával szembenézzen.

Ezekről kívánja lapunk szerkesztősége tájékoztatni munkatársainkat és olvasóinkat. Lapunk e számában a törzsgyűjteményről és a feldolgozó osztályokról számolunk be, a következő számunkban pedig a különgyűjteményekről és a könyvtárközi szolgáltatásokról szeretnénk tájékoztatást adni, osztályonként ismertette "munkánkat és kérdéseinket".

A Gyarapítási Osztály munkájának középpontjában a várbeli kézikönyvtárak szabadpolcos anyagának beszerzése állt az utóbbi években. A belföldi anyag most jobbra együtt van, még egyes hiányok kiegészítése s a még szükséges külföldi anyag beszerzése maradt hátra. A várbeli költözés eltolódása e téren nem könnyebbséget jelent, hanem inkább gondokat: annak mérlegelését, hogy hat éven belül ugyan melyik javított, bővített kiadást szerezzük be, hogy a véges befogadóképességű szabadpolcra a már meglevőkhöz mit tegyenek hozzá és mit vegyenek el belőle. Ez a gond közös a Kézikönyvtári Csoporttal, melynek vezetője egyszer nagyon találóan a földalatti vasut már megépített részeinek karbantartásához hasonlította az ilymódon szükségessé váló munkát: problematikus és igényes feladat kétségekivül, s mutatósna nem mondható.

Mindaz azonban mégse panasz-szó. Örülünk annak, hogy lélegzetvételhez jutottunk és több lehetőségünk nyílik egyéb - igen fontos - kérdésekkel va-

ló foglalkozásra. A periodika-beszerzésnek a gyarapítás egészébe való visszakérülése az egyik feladatkör, a másik a könyvállományban nagy számban meglévő ill. ujonnan induló nem folyóirat jellegű periodikus kiadványoknak megkülönböztető jellel való ellátása, hogy ezek cimleírásai egy egységes periodika-katalóguson belül álljanak majd az olvasók rendelkezésére. Mindkét feladat más osztályokkal való szoros együttműködést kíván. A periodika-beszerzés elsősorban a Hirlaptárra, a nem folyóirat jellegű periodikumok jelzetének P betűjellel való kombinációja a Katalogizáló Osztályra ró terheket.

Még két fontos kezdeményezést említnék: az egyik az azonos gyűjtőkörű könyvtárak kooperációja, a másik a szakreferenci rendszer divatos öltönyének a mi testünkre szabott modelljének kialakítása. Mindkettő új kezdeményezés, melyről remélhetőleg a későbbiekben részletes tájékoztatást is adhatunk.

A Kézikönyvtári Csoportot már említettük a kézikönyvek beszerzésének vonatkozásában. "Tartós megelőző karbantartó" munkájuk nemcsak a kézikönyvtári szabadpolcos anyag "up to date" szinten tartásában merül ki, de olyan fontos várbeli előkészületekben is, amelyek már a jelenlegi körülmények között is hasznosak, sőt bizonyos mértékig alkalmasak az olvasókat kárpótolni a zsúfoltság, a korszerűtlen körülmények okozta kényelmetlenségeikért. Ilyen munkálatok: a különböző referenz-katalógusok kiépítése, pl. egy Szinyei-Gulyás értelemben vett irói életrajz-kartotéké, mely a legfrissebb életrajzi adatokat tartalmazza; azután a várbeli kézikönyvtárak anyagának szakrendi katalógusai, melyek nem ETO rendszerben lévén, egy más aspektusból adnak majd képet a magyar irodalom- és történettudomány, valamint a tájékoztatási apparátus anyagáról a szakemberek részére. Ehhez az elképzeléshez tartozik természetesen az a segítség is, amelyet az Olvasószolgálatnak nyújtanak a referenz-kézikönyvtár kibővítéséhez. Fontos modern anyag kerül ezzel a referenz kézikönyvtárnak az olvasótermi galériára is kiterjeszkedő polcra. A várbeli tájékoztató kézikönyvtár magja alakul ki ezzel az idén nyárra tervezett akcióval, melynek befejeztével a jelenlegi tájékoztató munka jelentős mértékben könnyebbé válik.

Mind az Olvasószolgálat, mind a Hirlaptár viszonylag szerény terveket szőhet csak jelenlegi körülményei között, amikor a szolgálat ellátása is problémát okoz, vizsgázók és vetélkedők egyre növekvő tömegeinek igényei mellett. A Hirlaptár amugyis minden erejét az állományvédelemre kell fordítsa. Erre a könyvtárunk, s valójában egész kulturális jelenünk s jövőnk számára vitális fontosságú kérdésre most azért nem térünk ki részletesen, mert külön cikkben már tájékoztattuk olvasóinkat. Mindamellett a napi munka is hoz eredményeket. Az egyik - mindannyiunkat érdeklő - hír: elkészült és az 1968-as évvel bezárólag rendelkezésre áll a Hirlaptár betűrendes cikk-katalógusa, 1969-ben az 1957-1964-es évkör hozzáosztásával naprakészen lesz használható. A másik említésreméltó tény az a szürke napi munka, amelyre általában nem szoktak felfigyelni: a számszerűségében többszörösére emelkedett periodika-beszerzéssel lépést tudott tartani a feldolgozó munka, s ez az állományvédelem szempontjából éppúgy jelentős, mint az olvasószolgálatéból.

"Last but not least" a főosztályon belül a Raktári Osztály. Talán azért

is maradtak utóljára, mert ki sem látszanak a gondokból. Hat év növekedésének kell helyet teremteniük. Elkészült egy ötéves időre készült raktártelepítési terv. Ennek értelmében első lépésként megkezdődött a teljes müncheni anyag Rákospalotára költöztetése. Ilymódon felszabadul a Puskin utcai elülső raktár földszintje és első emelete, ahová a Hirlaptár települhet be. Ez az intézkedés is a hirlapállomány védelmét szolgálja. A Puskin utcában a díszteremben működik a Hirlaptár állománymegóvó részlege, s az új helyzetben a restaurált hirlapokat már nem kell további szállítással veszélyeztetni: mindjárt megfelelő otthonra találnak a Puskin utcai raktárban. S a müncheni anyag kiszolgálása most már a Gazdasági Hivatallal való kooperáción mulik: heti egy vagy két alkalommal, amilyen mértékben a Raktári Osztálynak gépkocsit tudnak biztosítani, hozzák majd át a kért könyveket. A további feladat valamilyen új raktári lehetőség megteremtése. Ha egy mód van rá, polcokon, ha azonban ez nem sikerülne, akkor ládáknak. Bizonyos azonban, hogy lesznek olyan állományrészek, amelyeknek beládázása elkerülhetetlen. Ilyen például a Cutter-számos jegyzet-anyag.

A Katalogizáló Osztály és a Szakozó Osztály folytatja a katalógusok rekonstrukcióját. További lépés a sorozati katalógus csak részletes sorozatokot tartalmazó tiszta profilu katalógussá való átalakítása. Ez párhuzamosan halad a címleírások címfej-szintű rekonstrukciójával és a sorozati jelzetek egyénítést jelentő perezésének a katalógusokon való átvezetésével. Hogy ez hányféle munkafázist igénylő feladat, azt nemcsak azért nem soroljuk fel, mert ezzel túl terjedelmessé válna beszámolónk, hanem azért sem, mert a cikkíró már az egyszeri felsorolás hallatára is beleszédült. Még egy említésre méltó hír: a Katalogizáló Osztály a csak mikrofilmen lévő hungarikumok címleírását is megkezdi, s így az olvasók 1969-től ezt az anyagot is megtalálják a könyvkatalógusban.

A Bibliográfiai Osztály e felsorolásban a sereghajtó maradt, mint a várkérés legkevésbé érintett osztálya. Ez a szerencsének mondható osztály jól olajozott gépezetként működik, mely most bocsátotta ki legújabb termékét, az 1965-66-os tankönyv- és jegyzetbibliográfiát. A kiadvány folytatása a most megjelent kötet iránt mutatkozó érdeklődés függvénye. Csak reméljük, hogy lesz folytatása, nem úgy, mint az éves periodika bibliográfiának, amely egy sor kérdés tisztázatlansága következtében egyelőre szünetel.

A Magyar Folyóiratok Repertóriumának szerkesztősége a kiadvány átalakításának gondolatával foglalkozik. Egyelőre hol merész, hol túl óvatos elgondolások között ingadozva keresik a korszerű megoldást. A sokszorosítóüzemben befejezéshez közeledik az 1967. évi kumuláció, amely rekord terjedelmet ért el. Két kötetben közel 1400 lapon, első ízben érvényesítik a tárgyév elvét, tehát az 1968 első felében beérkezett 1967-es impresszumu kötelespéldány-anyagot is tartalmazza. Ujítása még az 1967-ben díjazott könyvek jegyzéke, valamint az, hogy tárgymutatója most első ízben konkrét, s nem az év elején megadott tárgyszó-jegyzéknek megfelelő.

A retrospektív csoportnál a Horthy-korszak anyaga egyelőre alszik, mert a 16 éves ciklus zenei kötete készül, a térkép-kötet már sajtó alatt van.

Még egy irigylésreméltó hír: egy IBM Executive típusu-gép, amelynek igen szép betűit az MNB második félévi számaiban már megcsodálhatjuk. Mivel nem vagyunk babonások itt mondjuk el, hogy az Adréma-üzem is új gépeket remél, amelyek egyfelől talán gátat vetnek majd az egyre szaporodó két- sőt háromlapos címleírásoknak, másfelől végre olvashatók lesznek a levonatok is.

Beszámolónk végén a türelmes olvasók figyelmét egyetlen szempontra szeretnénk felhívni: az elmondott terveket, elképzeléseket szinte kivétel nélkül több osztály közös programja, szoros együttműködése jellemzi. Ugy véljük, hogy az a korszak, s az a felfogás, amelyben az egyes osztályok elszigetelten dolgoztak, s egymás munkájával vajmi keveset törődtek, - lezárult. Könyvtárunk egyre inkább egy egészet alkot, amelyben az egyik osztály elhelyezési vagy munkabeli áldozatokat vállal a másik érdekében, s ebből a nagy egész, könyvtárunk s annak olvasói profitálnak.

WIX GYÖRGYNÉ

KÉZIRATTÁRUNK JELENTŐSEBB SZERZEMÉNYEI

Ritkaság-értékénél és régiségénél fogva azt a szerzeményünket kell elsősorban kiemelni, amely nyomtatvány ugyan, de a benne található kéziratok messze felülmúlják a nyomtatványként sem jelentéktelen mű értékét. Plinius: Historia mundi című kötetről van szó, amelynek ez a kiadása (Basel, Frobenius, 1545.) eddig nem volt meg könyvtárunkban s amely hungarikum is, mivel Thurzó Szaniszlónak van ajánlva. Az egykoru, kissé megrongálódott díszes bőrkötéssel ellátott mű hátulsó kötéstáblájának belső oldalára egy görög és latin nyelvű autográf Melanchton-kézirat van beragasztva. A kötetben belül viszont, több lapon keresztül sűrű egymásutánban magyarnyelvű kéziratok bejegyzések vannak, melyeket még további vizsgálat tárgyává kívánunk tenni a kötet feldolgozásakor.

Történeti sorrend szerint haladva említjük 1968. évi szerzeményeink között Bezerédy Zsigmondnak a Történelmi Társaságban ugyan kiadott (1883), de eredeti dokumentum volta miatt mégis értékes utinaplóját, melyet Nádasdy Ferenc gróffal 1665-ben Olaszországban tett utazásáról írt.

Ugyancsak XVII. századi magyar nyelvű, bár kisebb terjedelmű kéziratok: Lorántffy Zsuzsánna autográf rájegyzése a simonyi jobbágyok hozzá intézett kérelmének 1654-ből, valamint egy másik levél 1672-ből, Báthory Zsófia sajátkezü aláírásával.

Érdekes és a jelek szerint az irodalomban eddig teljesen ismeretlen magyar nyelvű regény-kézirat került elő a XVIII. század közepéről; rövidített címe: Az arabiai Aurindus és Austriana históriája. A címlap szerint 1763-ban Kolozsvárt fordították deák nyelvből magyarra.

A XIX. századból is egy a maga nemében unikum-jellegű kéziratot vásároltunk: Der Landtag 1843. Ez tulajdonképpen országgyűlési tudósítások sorozata, amely német nyelvű ugyan, de nem egyszerű fordítása a magyar nyelven szer-

kesztett hasonló jellegű tudósításoknak, hanem attól független, önálló munka.

Természetesen szerzeményeink között darabszám szerint leggazdagabb a XX. századi anyag.

Értékben és mennyiségileg is igen jelentős az az anyag, amelyet a Külügyminisztérium helyezett el állandó letétként kéziratárunkban, s amely csak külön engedéllyel használható. Ez az iratanyag külképviselőteink kulturális dokumentumainak gazdag gyűjteménye, melyben egyaránt található a római Magyar Akadémia történetére, vagy például Bartók Béla és Kodály Zoltán külföldi kapcsolataira, szerepléseire vonatkozó iratanyag. Vásároltunk egy kéziratot bibliográfiát is Bajosy-Zsilinszky Endre napilapokban, folyóiratokban megjelent cikkeiről, tanulmányairól.

Birtokunkba került Harsányi Kálmán író több mint 400 levele, vele együtt Kosztolányi Dezső néhány ifjúkori verse is. A család ajándékképpen kerültek hozzánk Szép Ernő hagyatékából a költő kiadatlan, ismeretlen életrajzi noteszei.

Egy nagyobb autográfgyűjteményből Ady, Babits, Móra, Kosztolányi verskéziratokat, más forrásokból Ady Endre érdekes, ismeretlen levelét Menozel Lajoshoz és Babits Mihály ugyancsak érdekes levelét a Nouvelle Revue de Hongrie szerkesztőségéhez vásároltuk meg.

Hozzáink került Böloni Györgyné levélváltása Henri Barbusse-al és a párizsi Flammarion kiadócéggel. Ugyancsak ajándékképpen kaptuk meg Hajdu Henriktől teljes Ibsen-fordítása szerzői gépiratát.

Színháztörténeti vonatkozású szerzeményeinkből kiemeljük a nemrég elhunyt Németh Antal levelezését, Oláh Gusztáv személyi iratait, naplóját, levelezését, valamint Székelyhídy Ferenc életrajzi dokumentum-gyűjteményét.

Néhány kisebb, de nem érdektelen zenetörténeti dokumentumot is említünk: vettünk néhány eredeti Liszt-levelet, Volkmann Róbert életével kapcsolatos leveleket, Schumann Klára és Brahms magyarországi szerepléseire vonatkozó irat- és nyomtatványanyagot. Bartók Béla levelezőlapja Arányi Adilához a Zeneműtártól került át hozzánk.

Képzőművészeti vonatkozásban kevés, de annál értékesebb anyagot vásároltunk: Zichy Mihálynak Zichy Gézához intézett teljesen ismeretlen, kiadatlan 10 levelét. Végül megemlítjük, hogy könyvtárunk megvásárolta és a kéziratárban helyezte el Arady Kálmánnak ex libriseink-ről szóló kiadatlan munkáját.

CSAPODI CSABÁNÉ

MAGYAR VONATKOZÁSÚ
ÚJ KÜLFÖLDI SZERZEMÉNYEINKBŐL

MAGYAR SZÉPIRODALOM IDEGEN NYELVEN

- AMBRÓZY Ágoston: Carmen. (Carmencita.) Roman einer Oper. Berlin 1968.
BARTALIS János: Poezii. București 1968.
DERY Tibor: Spiele der Unterwelt. [Álvilági játékok.] Leipzig 1968.
FEKETE [Gyula] Gula: Arsta nave. (Az orvos halála.) Riga 1967.
JOKAI [Mór] Móric: Král' pirátov. [A kalózkirály.] Bratislava 1968.
JOKAI Mór: Uhorský nabob. [Egy magyar nábob.] Bratislava 1966.
JUHÁSZ Gyula: Aká bola. [Milyen volt székesége.] Bratislava 1966.
LENGYEL József: The judge's chair. (Újra a kezdet.) London 1968.
(MADÁCH Imre) MADÁCHI Imre: Ningen no higeki. (Az ember tragédiája.)
Tokyo 1965.
[MADÁCH] MADÁCS Imre: Tragedijata na osovoka. (Az ember tragédiája.)
Szofija 1968.
MESZŐLY Miklós: En sportsmands dod. [Az atléta halála.] Kobenhavn 1967.
MIKSZÁTH Kálmán: Püha Peetruse vihmavari. (Szent Péter esernyője.) Tallinn
1958.
MIKSZÁTH Kálmán: Umbrela sfintului Petru. (Szent Péter esernyője.)
București 1968.
NEMETH László: Repulsie. (Iszony.) București 1968.
TAMÁSI Áron: Abel. Murska Sobota 1968.
[TATAY] TATAI Sándor: Hrachanner jév aghavniner. [Puskák és galambok.]
Jerevan 1967.
TERSÁNSZKY J[ózsef] Jenő: Marci Kakuk im Glück. (Kakuk Marci szerencsége.)
Berlin 1968.

MAGYAR NYELVŰ SZÉPIRODALOM

- BARÁTH György: Te édes én. [Versek.] Jeruzsálem 1966.
DÉNES Tibor: Fák, tavak, tengerek. [Elbeszélések.] Washington 1967.
FÜLDES Mária: Baleset az Új utcában. Drámai riport. Bukarest 1965.
GÁLY Olga, F.: Halkan szólok. Versek. Bratislava 1967.
HUSZÁR Sándor: Főpróba után. Kisregény. Bukarest 1964.
KADÁR János: Fényosíkok nyomában. Kisregény. Bukarest 1967.
LADOMÉRY B(éla) István: Kalmárkodás háza. [Regény.] Merrylands NSW. 1968.
NEHÉZ Ferenc: Hazátlan rozsmaring. Elbeszélések. Los Angeles. [1968].
TŰZ Tamás: Elraboltam Európát. (Versek.) Los Angeles - Chicago [1968].

MISCELLANEA HUNGARICA

- ASZTALOS Sándor: Musiklivet i Ungern. Stockholm 1968.
BALOGH Sándor: Die Stellung der Intelligenz in Ungarn während des Horthy-
Regimes. /1919-1944/. Halle-Wittenberg 1967.
BEKE György: A kő bölcsessége a keménység. Román aforizmák. Bukarest 1967.
BENDINER, Alfred: Translated from the Hungarian. Notes toward an autobio-
graphy. South Brunswick - New York - London 1967.
CHERESTESIU, Victor: A balázsfalvi nemzeti gyűlés. (Adunarea națională de la
Blaj.) 1848. május 15-17. Az 1848-as erdélyi forradalom kezdete és program-
jának kidolgozása. Bukarest 1967.
(CSANÁDI Árpád) CHANADI, Arpad: Sakka. (Labdarugás.) Tokyo 1967.
CSORBA Tibor: Ošrodki dokumentaciji i zródla informaciji naukovej na Węgrzech.
Warszawa 1967.
FEHÉR M[átyás] Jenő: Középkori magyar inkvizíció. Buenos Aires 1968.
HAJDUSEK, Jozef: Magyar-szlovák, szlovák-magyar könyvtártudományi és bib-
liográfiai szótár. 2. átd. és bőv. kiad. Martin 1968.
KIBEDI VARGA Á[ron]: De Dichter en de Dingen. Haag-Brussel 1967.
MARTUNOV, I (van, Ivanovics): Béla Bartók. Moszkva 1968.
(MÜNNICH) MJUNNIH Ferenc: Burnűj put'. (Viharos ut.) Moszkva 1968.
NÁDOR György: Jüdische Rätsel aus Talmud und Midrasch. Köln 1967.
NAGY László: Lénine et sa révolution. [Paris] 1967.

NEMETH Gyula: Litteraturen i Ungern. Stockholm 1966.
(REZEK Román) Sodródó világ. 6. Szeretet [egyenlő] kozmikus energia Teilhard világképében. Szövegközlés és értékelés. Sao Paolo 1967.
Handbuch der europäischen Volksmusikinstrumente. Serie 1. Bd.1. SÁROSI Bálint: Die Volksmusikinstrumente Ungarns. Leipzig 1967.
Ignaz Philipp Semmelweis. Der siegreiche Kämpfer um das Leben der Mütter. Ansprachen... aus Anlass... seines 100. Todestages in München, den 28. Oktober 1965. München 1965.
SZABOLCSI Bence: Béla Bartók. Leipzig 1968.
Teater och film i Ungern. Stockholm 1967.
WINDISCHGRAETZ Lajos: My adventures and misadventures. [Helden und Halunken.] London 1966.

KIADVÁNYAINK

Magyar könyvészet (Tankönyvek)
A Magyarországon megjelent tankönyvek, egyetemi, főiskolai és tanfolyami jegyzetek szakosított jegyzéke. Közre adja az Országos Széchényi Könyvtár. Bp. 28 cm
1965-1966. (Fel.szerk. Fügedi Péterné.) 1968. XIX, 317 p.
Soksz. 44,- Ft
O15 O15(439)"1965-1966"
M 14 371.671(439)"1965-1966":O16

Összeállítói, könyvtárunk Bibliográfiai Osztályának munkatársai, mint bevezetőben említik, "kísérletnek" szánták vállalkozásukat, de e hézagpótló és kitűnően sikerült "kísérlet" eredményét látva szeretnénk remélni, hogy a tankönyvek és jegyzetek nemzeti könyvészetépek ez az első kötete a további kurrens megjelenés ígéretét is magában hordozza. Nemcsak a magyar nemzeti könyvtermés.

regisztrálásának teljesebbé tételét valósítja meg a könyvek, térképek, szemlék, folyóiratok feltárását kiegészítve, de emellett nélkülözhetetlen segédeszközzé válhat az oktatói munkában is, továbbá - már a jövőbe tekintve - a következő nemzedékek pedagógiatörténet kutatásának is elsődleges forrásul fog szolgálni.

Nemzeti bibliográfiánk egyre jobban kiépülő rendszeréhez való tartozását a kiadvány, igen helyesen, már címében is viseli, a Magyar Könyvészet főcím mellett csak alcímként jelöli a feldolgozott dokumentumtipusok szűkebb körét. De ugyanezt az összetartozást fejezi ki a munka belső felosztása is, amikor a kurrens ill. kumulatív nemzeti bibliográfia által alkalmazott 251 ETO szak-osoportjaiba rendesi anyagát.

A kötet két főrésze oszlik: az általános- és középiskolai tankönyvek szakcsoportjait külön részen követik az egyetemi főiskolai és különböző tanfolyami jegyzetek, valamint az egyetemi tankönyvek tudományágankénti felsorolása. A szerencsésen alkalmazott kettéválasztás lehetővé tette a tartalommal, formailag és címlapját tekintve hasonló típusu, de mégis bizonyos vonásokban eltérő jellegű oktatási anyag közös kötetben való szerepeltetését. Ezek az eltérések így kifejezésre juthattak a címleírás formáiban is, míg a tankönyveknél rendszóként a lényegesebb cím szerepel, addig a jegyzetek és egyetemi tankönyvek a szerző neve alatt kerültek feldolgozásra. A címleírások egyszerűsítettek, az azonosításhoz legszükségesebb, de elegendő adatot tartalmaznak, csak a "könyvszerűbb" egyetemi tankönyveknél jelent többletet a kiadó jelölése.

Ugyancsak a nemzeti bibliográfiához hasonlóan feltünteteti az összeállítás valamennyi tétel OSzK jelzetét is. Ez az önmagában véve helyes megoldás azonban félő, hogy a használóknak több bosszúságot, mint örömet fog jelenteni. A jelzetek többsége ugyanis un. X-es, azaz egy példányban gyűjtött műre utal, amelyek nem a főépületben lévő raktárakban vannak elhelyezve s így használatuk is korlátozott. Nem beszélve az aligha elkerülhető jövőről, amikor könyvtárunk helyhiány miatt esetleg valamennyi jegyzet beládázására

kényszerül és így, sajnálatos módon, ezen új kiadványunk születése a benne regisztrált anyag időleges halálával esne egybe.

Szólnunk kell még minden bibliográfia nélkülözhetetlen tartozékáról: a kötet mutatórendszeréről is. A szokásos betűrendes szerzői ill. címszó mutató ezuttal nem szakosportra, hanem a használatot sokkal inkább megkönnyítő lapszámra és ezen belül hasábra utal. Kiegészíti ezt az ETO szakcsoport szerinti tartalommutató, továbbá, az előbbi fordítottjaként, a betűrendes tárgymutató. Ez utóbbi összeállítási elvei szintén kiadványunk kimagasló eredményei közé tartoznak, mindvégig következetesen érvényesítve a mechanikusan betűrendes és a tematikusan csoportosított tárgyszavak egységét. (Pl. a "földrajz" tárgyszónál, mintegy alosztásként sorban következnek annak összes ágai: fizikai-, gazdasági-, növény- stb., de ugyanezek a tárgyszavak szerepelnek fizikai földrajznál, gazdasági földrajznál, növényföldrajznál is mechanikus betűrendben.)

A mintaszerűen összeállított bibliográfia ismertetésekor talán csak egyetlen formai, tipográfiai megjegyzést tehetünk: az egyes oldalakon a szakosportokat jelölő élőfej alkalmazása nagymértékben megkönnyítené a kötet használatának gyorsaságát.

/fl./

MŰLTUNK ÖRÖKSÉGÜNK

KÖNYVKÖTÉSI GONDOK KÖNYVTÁRUNKBAN 1848 ELŐTT

Történeti tájékozódás híján mi, kései utódok aligha tudnánk megközelítő fogalmat is alkotni arról a szűkös, nehéz, küzdelmes életről, amely az alapítás utáni időkben nemzeti gyűjteményünk felelős gondosóinak, könyvtáros elődeinknek évtizedeken át osztályrészül jutott. Ma természetes dolognak vesszük, hogy könyvtárunkat az állam többszáz főnyi személyzettel s a 20 milliót is meghaladó költségvetési hitelkerettel látja el, s hogy mind ennek birtokában a reánk háruló feladatokat szinte mechanikai szabályossággal tudjuk biztosítani.

De hogyan lehetett intézetünket működésben tartani azokban az időkben, amikor még nem voltunk állami költségvetési szerv, amikor könyvtárunk egész egzisztenciája voltaképpen társadalmi alapítványokra és adományokra támaszkodott, amikor szerény állami segélyekre csak nagyritkán, alkalomsszerűen lehetett számítani? Ilyen helyzet a ma embere számára már teljességgel elképzelhetetlen. Pedig könyvtárunk s vele együtt a Magyar Nemzeti Múzeum is az alapítást követő első háromnegyed évszázadban mint szerény vagyoni alapítványi intézet tartotta fenn magát.

1. Az eredendő nehézséget az okozta, hogy az Országos Széchényi Könyvtár 1802/3-ban szakszerű pénzügyi megtervezés nélkül jött létre. Az Országos Könyvtár alapító oklevele azon túl, hogy a személyi ellátmány fedezetét - királyi kegyelmi ténnyel - a pesti egyetem pénzalapjának terhére biztosította, az intézet egyéb pénzügyi szükségleteire nézve semmiféle rendelkezést nem tartalmazott. Igaz, szó van az alapokmányban két anyagi vonatkozású fontos könyvtári funkció, ti. a gyarapítás és a katalógusszerű feldolgozás biztosításáról is, de jellemző módon az intézményes pénzügyi megalapozás megkerülésével. Az 1-2. pont kimondta, hogy az alapító saját költségére fog majd gondoskodni mind a régi állomány hiányainak kiegészítéséről, mind a gyűjtemény katalógusainak összeállításáról, megjelentetéséről; ami pedig országszerte a sajtó alól ujonnan kikerülő könyveket illeti, azokra nézve kieszközi a kötelespéldány-jog királyi kegyét.

Ennek a kétségtelenül tiszteletreméltó, de a XIX. század elején már korszerűtlen patriarchális gondoskodásnak az elégtelensége a hozzáértők számára első perctől fogva nyilvánvaló lehetett.

Vajon mérlegelte-e Széchényi Ferenc azt, hogy egy nyilvános kulturintézet állandó üzemben tartása az érintett szükségleteken túl még mennyi más feltételhez van kötve: hogy gondoskodni kell a fűtésről és világításról, a biztonságról, a hivatali adminisztrációról és a szakfeladatok között nem utolsó sorban az egyre növekvő állomány kellő konzerválásáról is, és hogy mindezekhez biztosított pénzalapokra van szükség? Ha osakugyan gondolt mindezekre, s még nem intézkedett, akkor úgy látszik meg volt győződve arról, hogy gyűjteményének az ország, a nemzet számára való átengedése után minden efféle gondoskodás szükségképpen a kormány (a m.kir.helytartótanáos) kötelességévé vált. Persze ismerve a feudális közigazgatás természetrajzát, előre tudni lehetett, hogy az alapító oklevélben megszabott kötelezettségeken túl a kormányzat egyéb terheket nem fog magára vállalni, különösen ezzel a nem hivatali rendeltetésű intézettel kapcsolatban.

2. Nem kétséges, hogy Miller Jakab Ferdinánd is, az Országos Könyvtár első őre tisztének átvétele után hamarosan rádöbbsent az intézet működési feltételeinek komoly hiányaira. Az egymásután felmerülő szükségleteken néhány évig (1806-ig) úgy próbált segíteni, hogy újra meg újra Széchényihez fordult, tőle kért támogatást. Csakhamar be kellett azonban látnia, hogy hosszabb távon ezt a gyakorlatot már csak azért sem lehet fenntartani, mert a könyvtár fejlődése így Széchényi mecénási kegyétől függött volna, ez pedig egy nemzeti intézet esetében nyilván abszurd dolog volt. Miller, széles könyvtári-muzeológiai műveltségű szakférfiu és inveniózus, mozgékony szervezőtehetség (különbén ellenszenves, bizonytalan jellemű ember) kiutat keresett és részben talált ebből a szorultságból. Kiváltképpen neki köszönhető, az ő spekulatív elméjének és József nádorra gyakorolt befolyásának, hogy 1807/8-ban sikerült életre hívni a Magyar Nemzeti Muzeumot, melynek szervezeti kötelékében az Országos Széchényi Könyvtár most már a rendektől is elismert intézmény jogállására emelkedett, s számíthatott az országgyűlés anyagi támogatására is. Ennek a támogatásnak első megnyilvánulása volt a Muzeum intézményes pénzügyi bázisának, az un. Muzeumi Alapnak (Fundus Musei) megteremtése. Közlebbbről e pénzalappal most nem foglalkozhatunk. Itt csak annyit jegyzünk meg, hogy a rendek által megszavazott és a birtokos nemességre kötelezően kivetett un. egygarasos hozzájárulásból jött létre, amelyet azután önkéntes országos közadakozás és számos alapítvány növelt nagyra. Ettől fogva ez a tőkepénz (1811-ben mintegy 460 ezer bankóforint, a devalváció után másfél évtizeddel, 1827-ben pedig mintegy 250 ezer váltóforint), helyesebben ennek 6 százalékos kamata volt hivatva a Nemzeti Muzeum s vele együtt az Országos Széchényi Könyvtár mindenfajta szükségleteit biztosítani.

3. Könyvtárunk különleges feladatainak ellátására Miller leleményessége a Muzeumi Alapon belül külön oél-alapítványok létesítését is megkísérelte. Így többek között a könyvkötési költségek fedezésére is tétetett, némely, a nemzeti kulturáért áldozatra kész hazafiakkal ilyen rendeltetés szerűen felhasználható alapítványokat. Idők folyamán (1820-ig) négy könyvkötésre szolgáló alapítvány jött létre:

a) 1810-ben Szemerédi András Pest vármegyei táblabíró 500 bankóforint

tőkepénzt ajánlott fel,

b-c) ugyancsak 1810-ben a Pest városi Valero-selyemgyár három tulajdonosa (Tamás, István és Antal) tett együttes, összesen 1666 bankóforint 40 krajcárnyi tőkefelajánlást; ez az ajánlat később 1814-ben a cég kettéválása következtében egy 1000 váltóforintos és egy 833 váltóforint 20 krajcáros tétellé alakult át;

d) végül 1820-ban Vitéz József a bécsi magyar kancellária egyik ügyvivője (ágense) hagyott végrendeletileg 333 váltóforint 20 krajcárnyi tőkeösszeget kötetési alapítványul.

Ezekhez a kamatozó alapítványokhoz olykor még alkalmi adományok is járultak; 1811-ben pl. Ittebei Kiss Antal Torontál megyei alispán adott kötetésre 266 váltóforintot, 1814-ben pedig a nagynevű gróf Illésházy István 100 váltóforintot.

Ime, ilyen ügyeskedésekkel - magánáldozatból - kellett az Országos Könyvtár örékek még a Muzeumi Alap létrejötte után is előteremtenie egy olyan elsőrangú könyvtári feladat pénzkeretét, mint amilyen a könyvek bekötetése volt. Megjegyzendő, hogy ez a nagynehezen összehozott különalap is csak részben fedezte a fennálló szükségleteket, különösen az említett 1811-i devalváció után. Ebben az ominózus esztendőben az említett alapítványok mindössze 130 váltóforint kamatjövédelmet hoztak. Számításba véve az akkori könyvkötői árakat, biztosak lehetünk benne, hogy ez az összeg, semmiképpen sem volt elegendő a kötelempéldányokból adódó új gyarapodás bekötetésére; az új nyomdatermékek nagy részét valószínűleg minden évben félre kellett tenni, kizárva használatukból a közönséget.

Szerencse, hogy Széchényi Ferenc, amíg élt (1820 végéig), nem szűnt meg törődni a Nemzeti Muzeumba bekebelezett Országos Könyvtárral sem. Nagyban oszökkentette a kötetési gondokat azzal, hogy nemcsak az eredetileg átadott cenki gyűjtemény fűzött könyveinek utólagos bekötését finanszírozta, hanem kérés nélkül magára vállalta az általa folyamatosan beszerzett régi eredetű hazai, vagy általában a külföldi hungarikumok kötetési költségeit is, végül mindezen felül Miller kérelmére olykor (pl. 1810-ben) néhány száz forintot kiutalt különleges kötetési feladatokra is.

Miller ugyanis elég széleskörű kötetési programot dolgozott ki a nemzeti gyűjtemény számára. Ugy tervezte, hogy minden nyomtatott és kéziratos művet önállóan (kolligálás nélkül) fog bekötetni, sőt a térképekből, metszetekből és oimerlapokból is köteteket fog formáltatni. Ennek a tervnek végrehajtásához számítása szerint mintegy 20 ezer váltóforint értékű alapítványi tőkét kellett volna összehozni; így lehetett volna hozzájutni a szükséges évi 1200 forintnyi költségkerethez. Ekkora különleges alapot azonban az ő fáradhatatlan propaganda-tevékenysége sem tudott teremteni. Bár 1812-ig osaknem 100 ezer forintra rugott a Muzeumi Alapnak az a része, amely Miller személyes buzgólkodásából gyűlt össze, kötetési célra a fent említett ajánlatoknál többet nem birt szerezeni. Csodálatra méltó optimizmusa 1813-ban mégis elindította vele az említett különgyűjtemények kötetési munkálatait is; valószínű azonban, hogy ezzel a következő években megállni volt kénytelen.

4. 1816 elején az Országos Könyvtár vezetése Horvát István kezébe került - Miller ekkoriban már négy év óta a Múzeum igazgatója volt. Minthogy azonban a könyvtárvezetőnek pénzügyekben nem volt kompetenciája, a pénzfedezetet kívánó feladatok elvi intézése továbbra is Miller hatáskörébe tartozott. Ehhez képest, a köttetések ezután is az adott szerény keretekben folytak, csak úgy, mint idáig. 1818/19-ben azonban Miller még egy utolsó kísérletet tett a könyvkötés ügyének szélesebb, s biztosabb pénzügyi alapokra helyezésére. Erre Széchényi Ferenc soproni könyvgyűjteményének az Országos Könyvtár számára történt felajánlása adott alkalmat. Ismeretes, hogy Miller az egész soproni tékát el akarta árvereztetni, s a befolyó összegből olyan alapítványi tőkét kívánt létesíteni, amely hivatva lett volna a nemzeti gyűjtemény legégetőbb pénzügyi bajain segíteni. Ilyen volt a személyi illetmények rendezése, továbbá, egy intézményszerű könyvvásárlási alap létrehozása, nemkülönben a kötetési alapok kibővítése. Ugy számolt, hogy ezen az úton legalább 300 forintot kitevő összeggel lehet majd az eddigi alapítványok kamatjövedelmét megemelni. Tudjuk, hogy Horvát István ellenjavaslata, amely a soproni gyűjteményt segédkönyvtári célra kívánta hasznosítani, meggyőztette. Minthogy pedig nem sokkal ez után (1821-ben) Miller közismert botrányos fegyelmi ügye miatt visszavonulni volt kénytelen, 1823-ban pedig meghalt, - a kötetés ügyének rendezése nyitott kérdés maradt.

5. 1823 után a Múzeum fejlődése észrevehetően meglassult. József nádor az intézet patrónusa és praesese a Miller által elkövetett súlyos visszaélések hatása alatt, messzemenően a maga jogkörébe vonta az igazgatást; 20 évig nem nevezett ki igazgatót, hanem a múzeumi ügyvitelt előbb (1823-1837) Haliczky Antal régiségtári őrre, majd (1837-1843) Horvát István könyvtári őrre bízta. Ez alatt az idő alatt az igazgatói tevékenység üres adminisztrációvá silányult, nyoma sem volt többé, az előző idők szüntelen újítási törekvéseinek, szervezési aktivitásának.

Horvát István könyvtárőri működése is sokkal passzívabb, igénytelenebb volt Millerénél. Ez a nagy erudícióval rendelkező, a maga korában rendkívüli tiszteletnek örvendő különö romantikus tudósunk, - bármily furcsán hangzik is - nem ért rá a könyvtárral komolyan foglalkozni. Előbb megélhetési gondok miatt, majd a nemzeti mozgalom iránt érzett erkölcsi kötelességből annyiféle hivatalos és társadalmi feladatot vállalt magára, hogy az Országos Széchényi Könyvtár számára alig maradt ideje, energiája. Az egyetemen két tanszék professzora volt, az országbíró mellett, titkári, majd tanácsosi funkciót látott el, József nádor megbízásából évtizedeken át kutatott, hogy megírhasssa a magyar nemzet történetét, szerkesztette a Tudományos Gyűjteményt stb., stb. Így aztán három évtizedre (1816-1846) terjedő könyvtárőri működése - ha nem is volt hijavá maradandó érdemeknek -, általában a gyakorlati könyvtárvezetés terén nem mondható kimagaslónak. Széleskörű könyvtártani szakismereteit csak kevésbé hasznosította.

Ugyszólván teljes passzivitás figyelhető meg Horvát alatt a kötetés fontos feladatkörében. Amikor József nádor Miller halála után a Múzeumi Alappal való gazdálkodásban - pénzügyi szervek tanácsára - szigorú takarékossgá

rendszabályokat léptetett életbe s többek között megszüntette a könyvkötési alapítványok kamatainak kifizetését is, Horvát ebbe simán belenyugodott. Csúpán egyszer, 1827-ben szólalt fel az ügy érdekében, de tovább nem harcolt, nem ügyeskedett, mint annakidején Miller tette. Minthogy pedig Széchényi Ferencet többé nem lehetett segítségül hívni, az Országos Könyvtár könyvkötési működése a szó legszorosabb értelmében, - megszűnt. Mind a kötelespéldányok és ajándékok, mind a kötetlenül vásárolt szerzemények (ideértve a kéziratokat is) "ideiglenesen" félretétettek, nem kerültek feldolgozásra, nem lettek a rendes állományba besorolva. S így ment ez évtizedeken keresztül. Az, hogy egy-egy beosesebb kéziratot vagy könyvet Horvát olykor - szabályellenesen - meg próbált a vásárlási alaphól, vagy az irodai átalányból beköttetni, sőt ha másként nem ment, a saját erszényéből, a helyzeten mitsem változtatott.

Ennek az anomáliának a felszámolására csak husz év multán, 1843-ban történt az első komoly kísérlet, mégpedig az akkor hivatalba lépő muzeumi igazgató, Kubinyi Ágoston részéről. Ekkor már tizezernél több könyv, kézirat s egyéb szerzemény állt garmadába rakva az Országos Könyvtár külön raktáraiban, beköttetlenül. József nádor azonban a Museum-palota építkezésének befejezése előtt, a várható tetemes költségek miatt még most sem volt hajlandó a takarékosági zárlatot feloldani. Köttetési engedélyt csak kivételes esetekre szólóan adott. S minthogy egy második kísérlet (1847-ben) hasonlóképpen nem hozott komoly eredményt, a polgári forradalom nagy fordultáig a helyzet változatlan maradt.

6. A köttetés könyvtári feladatának elhanyagolása azonban keményen megbosszulta magát: nem kisebb következménnyel járt, mint assal, hogy az Országos Széchényi Könyvtár legalább 25 éven át nem tudta kielégíteni az olvasóközönségnek azt a jogos igényét, hogy a hazai irodalom és tudomány új termékeit kézbe kapja. A kötelespéldányokat ugyanis a nyomdák többnyire krudában szolgáltatták be; a könyvtárban pedig szabály volt, hogy kötetlen művet használatra beosítani nem szabad. Történt pedig ez társadalmi és kulturális fejlődésünk egy olyan döntő jelentőségű időszakában, mint a reformkor volt. Jó szerenose, hogy a fővárosban egyre több üzletszerű közönségeknyvtár működött s kellőképpen ellátta azt a feladatot, amit az Országos Széchényi Könyvtárnak missziósszerűen kellett volna teljesítenie.

BERLÁSZ JENŐ

TAJÉKOZÓDÁS

A BELGA KIRÁLYI KÖNYVTÁR FELAVATÁSI ÜNNEPSÉGERŐL

Brüsszel, 1969. február

A belga nemzeti könyvtár (új nevén: Koninklijke Bibliotheek Albert I.) meghívására dr. Sebestyén Géza, könyvtárunk főigazgatóhelyettese vett részt (február 17-20. között) Brüsszelben az új könyvtár felavatási ünnepségén és az azzal kapcsolatosan tartott tudományos konferencián. Az alábbiakban dr. Sebestyén Géza beszámolóját ismertetjük.

Az új belga nemzeti könyvtár

A könyvtár, amelynek felavatására most került sor, teljesen új épületben, a város középpontjában (Mont des Arts) helyezkedik el közvetlenül a Szépművészeti Múzeum és a Kongresszusi Palota mellett. Építése országos jelentőségű ügynek számított, az építést irányító bizottság elnöke a Fonds national de la recherche scientifique tiszteleti elnöke volt, tagjai pedig az oktatásügyi miniszter, a louvaini egyetem rektora s hasonló közéleti előkelőségek.

Különösen tanulságossá tette a látogatást az a körülmény, hogy egy kis ország nemzeti könyvtáráról van szó, amelynek méretei kb. megfelelnek a mi arányainknak. Köztudomásu, hogy Belgium lélekszáma valamivel kisebb Magyarországnál, Brüsszel lakossága meg éppen fele Budapestének (az élet sokkal nagyobb mértékben decentralizált mint nálunk). Ami magát a nemzeti könyvtárat illeti, ennek könyv- ill. folyóiratállománya valamivel meghaladja a mienkét (Belgium: 2,6 millió kötet, Magyarország: 2,1 millió kötet), a teljes állomány viszont nálunk mégis nagyobb, ami a térképek és a kisnyomtatványok (plakátok, szabványok, szabadalmak stb.) nagy számából adódik; az ilyen jellegű anyag a brüsszeli nemzeti könyvtárban azért lényegesen kisebb, mert csak 1965-ben szavazták meg a köteleispéldány-törvényt. Kevesebb a dolgozók száma Brüsszelben (BNK 310, OSzK 420). Ez az utóbbi körülmény abban leli magyarázatát, hogy azok az országos központi feladatok, amelyek nálunk a IV. főosztályban és a Könyvtártudományi és Módszertani Központban testesülnek meg, náluk még csak igen kis mértékben épültek ki. (Ez más szavakkal azt jelenti, hogy a belga nemzeti könyvtár funkciórendszere kevésbé széles, kiterjedt, mint a mienk. Jellemző összehasonlító adat még: a belga nemzeti bibliográfia évi címeinek mennyisége 5000, a magyaré 7000.)

A könyvtárat fél évszázadra tervezték. Ennek következtében a következő területeket alakították ki (zárójelben közlöm a nálunk tervezett új nemzeti

könyvtár adatait):

Összes alapterület	67 371 m ²	/nálunk	42 105 m ²
Raktárak -----	33 963 "	" -"	14 849 "
Nyilvános szolgálat	11 766 "	" -"	6 913 "

Az utóbbi adat kapcsán külön megemlítendő, hogy az új brüsszeli nemzeti könyvtár 1100 olvasói férőhellyel rendelkezik (mi 540-ct terveztünk).

H. Liebaers, a könyvtár igazgatója megnyitó beszédében utalt a művelődés demokratizálódására, amely korunkat jellemzi s amellyel párhuzamos az egyetemek létszámának robbanásszerű növekedése is (az egyetemi hallgatók száma ma sokszorosa a második világháború előttinek). A könyvtárnak le kell vonnia az új helyzet tanulságait, általában számolnia kell azzal, hogy a fizikai és a szellemi munka aránya a mai társadalomban az utóbbi javára tolódik el, így a könyvek szerepe megállíthatatlanul nő. (Ezért a következő évtizedekben sokkal nagyobb méretű, kiterjedtebb szolgáltatásokat nyújtó könyvtárakra lesz szükség.)

A könyvtárat klíma-berendezéssel, csőpostával, 20 lifttel ill. könyvpáternoszterrel, 8 szállítószalaggal, telex-szel, házi rádióval és televízióval stb. tervezték meg. Az építés költsége meghaladja a 17 millió dollárt.

Negativumként mutatkoznak viszont (maguk a brüsszeliek szerint is) a következők: a/ az épület nem flexibilis, tehát a nyilvános, a raktári és a szolgálati rész építészetileg elkülönül; nincs lehetőség arányuk, felhasználásuk későbbi módosítására; b/ a szakosított olvasószolgálatot csak korlátozott mértékben alakították ki (a husz évvel ezelőtti tervezés más koncepciója miatt).

A felavatási ünnepség

A felavatás ünnepségére 65 külföldi vendéget hívtak meg, a világ úgyszólván valamennyi nemzeti könyvtárának képviselője jelen volt. A szocialista államokból résztvettek az ünnepségen a Szovjetunió, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Lengyelország, Magyarország és Románia képviselője. Képviseltette magát az Unesco és az IFLA. Egyes nemzetközi híru könyvtári szakembereket személy szerint hívtak meg (J. Bleton, Th. P. Loosjes, H. L. Tveteras, R. Vosper stb.). A külföldi vendégekhez osatlakozott kétszerannyi belga meghívott, Belgium könyvtári és kulturális életének a színe-java.

Az ünnepélyes felavatás február 17-én délelőtt folyt le. Az épületet rendeltetésének a belga király adta át, jelen voltak a szenátus és a képviselőház elnöke, a miniszterelnök, a miniszterek, a Tudományos Akadémia vezetője, általában a belga közélet és tudományos élet legfontosabb reprezentánsai. A díszünnepség lezajlása után a könyvtárat bemutatták a vendégeknek, majd fogadás, este pedig ünnepi bankett volt.

Az ünnepség fényét emelték a könyvtár ez alkalommal megnyitott kiállításai: a/ metszetek, b/ kéziratok, régiségek, c/ a könyvtár utolsó 15 évének válogatott szerzeményei.

Érdemes megemlíteni, hogy a hivatalos megnyitó lezajlása után a könyvtár kapuit kitérték a nagyközönségnek is, ami azt jelentette, hogy a könyv-

tár egész területét (a belső szolgálati részt és a raktórat is beleértve) előzőnlötték a látogatók. Ez azt a célt szolgálta, hogy a brüsszeliiek részleteiben megismerjenek egy nagykönyvtárat, ne csak mint olvasók a kiszolgáló pult előtt, hanem mint "beavatottak" üzemi oldaláról is. Természetesen kísérők bőven álltak rendelkezésre.

Tudományos konferencia

A megnyitó ünnepségek jelentőségét azzal is fokozni akarta a rendezőség, hogy kétnapos tudományos konferenciát kapcsolt a felavatáshoz. Ennek témája a következő volt: "A nagy általános tudományos könyvtárak a XX. század utolsó negyedében". Valamennyi előadó azt a kritikus helyzetet mérte fel, amely a tudományok specializálódásával és a szakkönyvtárak térhódításával alakult ki. Számos pesszimista megjegyzés mellett a konkluzió végül is az volt, hogy az általános nagykönyvtár elengedhetetlen a mai társadalomban, de feladatait újra kell fogalmazni az új szituációhoz képest. Az előadók a világ könyvtárügyének vezető személyiségei voltak:

- E. Denney, a párizsi Nemzeti Könyvtár igazgatója,
- I. Kondakov, a moszkvai Lenin Könyvtár igazgatója,
- F. Francis, a londoni British Museum könyvtárának igazgatója,
- C. Reedijk, a hágai Nemzeti Könyvtár igazgatója,
- L. Borngässer, a nyugat-berlini Staatsbibliothek igazgatója,
- R. Vosper, Los Angelesből a California Egyetem könyvtárának igazgatója.

Az előadásokat hozzászólások követték. Sebestyén Géza hozzászólásában arra a fontos körülményre igyekezett ráirányítani a figyelmet, hogy a szakkönyvtári környezet, általában a könyvtárak számának a megnövekedése szükség-szerűen kívánja meg a központi szolgáltatások szervezését. Ezek legtermésze-tesebb helye a nemzeti könyvtárban van, amelynek így a gyűjtemények gondozá-sa mellett egyre inkább előtérbe lép különleges, új funkciója. Régen a nemze-ti könyvtár azáltal valósította meg az univerzalitást, hogy minden igényt ma-ga ki tudott elégíteni (saját raktárából), ma ugyanezt közvetve valósítja meg a közvetítő műveletek egész rendszere által (központi katalógusok, könyvtár-közi kölcsönzés stb.) funkcionális egységet teremtve a széttagolt intézmények között.

Meg kell még említeni azt a körülményt is, hogy a konferenciát technikai-lag is igen jól szervezték meg. Minden előadást és hozzászólást négy nyelven lehetett hallani (angolul, franciául, németül és oroszul). Ezt az új könyv-tár előadótermének tolmácsfülkéi és az egyes ülések mellett felszerelt hall-gatók tették lehetővé.

Egyéb tanulságok

1. A Belga Nemzeti Könyvtár hozzáfogott, hogy a hagyományos feladatokon túl a dokumentáció felé is kiterjessze tevékenységét. Ennek következtében a Nyilvános Szolgálatok eddigi főosztálya mellett egy külön dokumentációs fő-osztályt állítottak fel (Department de la documentation scientifique et tech-nique). Ebben 16 magasképzettségű szakembert szerződtettek, akik részben ma-guk is irodalomkutatásokat végeznek, főleg azonban a keresési módszerek ki-alakításában, partnerekként működnek közre. (Tapasztalat szerint sokszor a

legkiválóbb szakember is gyenge a keresésben, nem ismeri az egyre bonyolultabb dokumentációs technikát.) A főosztály különleges feladata a belga tudományos közlemények (könyvek, cikkek, kutatási jelentések stb.) repertóriumának készítése (Laventaire permanent de la production scientifique belge), amelyet gépi úton állítanak elő. Másik sajátos feladat a nemzeti és nemzetközi kongresszusok, konferenciák nyilvántartása. Ide tartozik szervezetileg az országos fordításnyilvántartás is.

2. A könyvtár soronlevő fontos problémája a tudományos munkatársak megfelelő szakosítása. Megjegyzendő, hogy a könyvtár 310 dolgozójából csak 63 fő tudományos dolgozó (tehát 20 százalék). Mint a könyvtár egyik főosztályvezetője kifejezte: "hogy a könyvtári munkát nagy tudományágként szervezzük meg, azt a jelen pillanatban egyre parancsolóbban követelik meg magának a kutató munkának a szükségletei, minthogy ez nem képzelhető el specializáció nélkül. De megköveteli a könyvtermésnek az a rendkívüli növekedése is, amely minden tudományágban észlelhető. Így lehetetlen, hogy a tudományos könyvtáros ma is olyasfajta enciklopédikus bibliográfus legyen, mint elődei voltak a 18. és 19. században. Nem rakhatjuk rá ugyanarra a könyvtárosra sem azt a felelősséget, hogy kellő ítélőerővel válogassa ki minden tudományág termékeit, sem hogy feldolgozza valamennyit, sem hogy a dokumentáció minden területén tájékoztassa a közönséget." Az új könyvtár számára a fokozatos szakosodása kikerülhetetlen (lényegében a szakreferatura bevezetéséről van szó.)

3. Feltűnően nagyarányú a könyvtár gépesítése a mi szemünknek, holott ők szerényen a harmadik, negyedik vonalban levőknek tekintik magukat. A könyvtár mikrofilm és fotoműhelyei pl. a helyiségek olyan hatalmas sorát veszik igénybe, hogy egyenesen elképed a látogató (a mi általunk tervezettnek sokszorosát). Ezeket a speciális mikrofilm, mikrokártya, fotokópia és fényképezőgépek nagy tömege népesíti be. Külön kell azonban szólnom a könyvtár automatizálási tervéről. A könyvtár ez év júniusában elektronikus számológépet kap és erre a munkálatok egész sorát fogják gépesíteni. Már is dolgozik egy 10 főből álló együttes kísérleti jelleggel, az IBM vállalattal együttműködve (4 fő a könyvtár alkalmazásában, 3 fő az IBM-től, 3 fő technikai személyzet). A terv az, hogy a belga publikációkat teljes egészükben, dokumentációs igényü részletességgel mágneses szalagokra veszik. A jövőben ezeknek a segítségével készítik a bibliográfiákat, a katalógusokéulákat stb., sőt más könyvtárak, intézmények bibliográfiáit, katalógusait is. Tervbevettek egy széleskörű kooperációt a szakkönyvtárak bevonásával, hogy biztosítható legyen a szaktudományi anyag kellő nivóju feltárása. A gépi feldolgozás - jellegéből kifolyólag - mindenesetre központilag történik; így ez a vállalkozás szinte jelképezi modern világunk kettős követelményét: a szakintézmények bekapcsolásának plusz az integrált munkának a szükségességét. Különleges probléma a nemzetközi együttműködés. A brüsszeli tanácskozásokon felfutdött a mágneses szalagok nemzetközi cseréje (minden ország felelős lenne saját irodalmi terméséért). Ennek a feltétele azonban az egységes eljárások, módszerek kidolgozása (pl. egységes thesaurus, egységes jelrendszer).

Összegezve az elmondottakat: a brüsszeli új könyvtár nemcsak építészetileg és berendezését illetően szolgált sok hasznos tanulsággal, de megismerése alkalmat adott a mai nyugati könyvtári munka számos korszerű törekvésének értékelésére is, főleg technikai vonatkozásban.

Az
ÖSTERREICHISCHE NATIONALBIBLIOTHEK
tájékoztató szolgálatának munkájáról

Egy könyvtáros számára egy másik könyvtár meglátogatása mindig érdekes élménynek ígérkezik. Ez az érdeklődés csak fokozódik, ha az a "másik" külföldön van és még hozzá világhírű is. Így magam is az elmúlt év őszén, bécsi tartózkodásom ideje alatt, igyekeztem hosszabb-rövidebb időre többször meglátogatni az Osztrák Nemzeti Könyvtárat.

E nagymultu intézmény eredete több évszázadra nyúlik vissza. Biztonságosan négyszáz évre tudják követni a könyvtár történetét. Tulajdonképpen I.Ferdinánd (1503-1564) volt az alapítója, aki már céltudatosan gyűjtötte a könyveket a minoriták kolostorában. 1623-ban helyezték át mai helyére, a Hofburgba. Corvinákkal is ezidőtájt "gazdagodott". De még korábban III.Frigyes osztrák császár (1440-1493), - Mátyás király kortársa - egyesítette a házi és udvari kéziratokat, könyveket. Fia, I.Miksa a szerzők sorában is szerepel és mint könyvgyűjtő már nem csak a szép külső, díszes kötés, de tartalom szerint megkülönböztetve vásárolta a további példányokat. A 16. század végén lazul a könyvtár elszigeteltsége, szélesebb közönség is használhatja, ez azonban egy megszürt, válogatott társaságra korlátozódik. VI.Károly császár (nálunk III.Károly) már közhasználatra adta át a gyűjteményt, ami akkor még ritkaságszámba ment. Gyakorlatilag ugyan ezután is csak tudósok jártak be olvasni, dolgozni, s csak 1860-tól veszi ténylegesen is birtokába a művelődni vágyó polgári réteg. Az exkluzív udvari könyvtárból a két világháború között lesz modern, tudományos intézmény. Nevét pedig, a Császári-királyi Udvari Könyvtár-at (Kaiserlich-königliche Hofbibliothek) 1945-ben változtatták át Osztrák Nemzeti Könyvtár-ra. Sokszor változott a könyvtár elhelyezése is. 1681-ben új, könyvtári funkciókra alkalmas épületet terveztek, de az építkezés abba maradt, mert a ráfordítandó összeg a török elleni fölkészülésre kellett. A Hofburgban lévő helyiségeit Fischer von Erlach tervei alapján fia építette. Reprezentatív termék, a híres Prunksaal még az apa alkotása. Az idők folyamán a régi termeket, helyiségeket sokat toldozták, de újra és újra való átalakításuk sosem nyújtott kielégítő eredményt, még két másik palotarész igénybevételével sem. A második világháború pedig hosszú időre reménytelenné tette egy új, korszerű, minden igényt kielégítő épület létrehozását.

A kíváncsi érdeklődőnek először topográfiailag kell tisztában lennie a több épületben elhelyezkedő könyvtár részeivel. Ezeknek feltárása és a bennük való eligazodás után kapjuk meg az első benyomást magáról a könyvtárról. Mikor már úgy éreztem, hogy általánosságban tudom, mi hol van, szűkebb terü-

letre szorítottam kíváncsiságomat, már csak az idő rövidsége miatt is. A könyvtár teljes tevékenységével nem foglalkoztam, látogatásom alkalmával a tájékoztató, a referenz munkája érdekelt.

Kerestem a hazaiak nyomán az Olvasó- és Tájékoztató Szolgálatot, de nem találtam. Ilyen ugyanis ott nincs. Természetesen foglalkoznak tájékoztatóval, de nem önálló osztályként, nem külön szervezettel, tehát ilyen jellegű tevékenységük szűkebb körű és kisebb terjedelmű. A könyvtár egész tájékoztató szolgálata tulajdonképpen a katalógusrendszerre támaszkodik. Nem véletlen tehát, hogy a katalógusosztály kebelében működik. Leginkább a tárgyszókatalógus alapján (Schlagwortkatalog) dolgoznak, mert a kérések zömére ebből is tudnak rövid választ adni. A katalógusosztály vezetője és egy beosztottja - titkárnői minőségben - intéz minden írásbeli tájékoztatást. Statisztikát sem havonta, sem év végén nem készítenek, csupán évente egyszer számolnak be írásban az osztály egész munkájáról, amiben a tájékoztatás kiemelten nem szerepel. Mint érdekességet megemlítem, hogy az osztályvezető egyéni véleménye szerint a statisztikának ő nem tulajdonít különösebb jelentőséget, már csak azért sem, mert annak munkaigényes volta miatt több munkaerőre lenne szükség.

A beérkező, tájékoztatást kérő leveleket a főigazgatótól (Generáldirektor) kapják meg, melyekre minden esetben az osztályvezető válaszol saját belátása szerint. Egyetlen iktatókönyvet használnak, amiben az iratokat a levelek érkezése szerint sorszámazzák. Beírják a kérő intézmény vagy magánszemély nevét, röviden az érdeklődés tárgyát és az érkezés, illetve a válasz elküldésének időpontját. A kérő fél adatait és a témát olyan szűkszavuan jelölik, hogy többnyire csak egy-egy név vagy fogalom olvasható. Pl. "Oslo-Undset dátum. Az egyik oslovi könyvtár az itt állományban lévő Sigret Undset művek felsorolását kérte. Vagy: "Univ. Marburg - Betrifft Heine's Briefe." Ez a rövid bejegyzés informátorom szerint azt a választ fedi, hogy Heine levelezésével kapcsolatban a könyvtárnak milyen anyaga van. - Ismert kérdéssel is találkoztam. A tiranai könyvtár tőlük is megkérte, csak úgy mint tőlünk, a Skander bégre vonatkozó bibliográfiát. Egyébként téma- vagy ajánlóbibliográfiák készítését, szerkesztését nem vállalják. Kutatómunkát nem végeznek. Csak annyit közölnek az ilyen irányú megkeresésekre, amennyi a tárgyszókatalógusban a megadott címszónál megtalálható. Itt azonban személyesen is megtalálja a kutató a keresett témára vonatkozó alapvető irodalmat. Főleg külföldi és vidéki könyvtáraktól érkezik kérés. Magánosoktól, egyéni kutatóktól lényegesen kevesebb.

A tárgyszókatalógust igyekeznek minél teljesebbé és részletesebbé tenni. Evvel akarják az olvasók, kutatók munkáját megkönnyíteni, a könyvellátást meggyorsítani. A tárgyszavak alfabetikus rendje alapján lehet eligazodni. A Magyarország címszó 6 dobozt tölt meg. Néhány példa a tartalomból: költészet, német-magyar kapcsolatok, angol-magyar kapcsolatok, történelem, templomok, művészet, kisebbségek, papirgyártás, politika, jog, mesék, iskolák, Széchenyi István, ékszerek, magyarországi németek, ujságok stb. A betűrend furcsa egymásutániságot mutat, mert hiszen a felsorolt címszavak, fogalmak a német jelentésük szerinti betűrendben szerepelnek. - Széchenyi Istvánról mintegy 25

mű katalóguslapját találtam meg. Szegedről magyar és német nyelven több mint 70 könyvet, illetve művet tartanak nyilván ugyanitt. A tárgyhoz kapcsolódó szakfolyóiratok cimleírását is besorolják a szoros betűrendbe, folyamatosan. Ez utóbbi rendkívüli módon megkönnyíti a kutató munkáját.

Évente átlag 800-1000 levélre válaszolnak. 1967-ben 912 volt a kérések száma. Ezek közül sokat elutasítottak. A válaszok többsége pedig rövid, néhány soros volt. Az iktatókönyvet átnézve és a kérdéseimre kapott válaszok alapján azt tapasztaltam, hogy a levelek, megkeresések nagy része inkább csak egy-egy kérdés, ami az író, tudóst, kutatót munkája közben kísérti. Sok ilyen kérdéssel találkoztam: helyes-e ez meg ez az idézet, hol van a citátumok pontos lelőhelye, hány kiadása van valamelyik műnek stb. Disszertánsok gyakran fordulnak a könyvtárhoz unikumokra vonatkozó kérdéseikkel. Telefonérdeklődést csak hivatalos helyről, intézményektől fogadnak el, magánostól, privát érdeklődőtől nem. A választ sokszor visszahívással adják meg, evvel kizárják az illetéktelenek komolytalan zaklatásait. Keresztretjtvény-fejtőknek, vetélkedőknek, rejtvénytárgyak részvevőinek nem adnak felvilágosítást. A "Ki mit tud"-ok, szellemi vetélkedők ott még nem öltöttek olyan nagy méreteket, mint nálunk.

A helyben olvasók felvilágosításért nem jutnak el az osztályvezetőhöz, nemcsak azért, mert ez a részleg egy másik épületszárnyban van, hanem azért sem, mert ugyanitt van a könyvtár dolgozóinak számára egy külön szolgálati katalógus (Anschlagkatalog), amit nem bocsátanak az olvasók rendelkezésére. Elődleges eligazítást a beiratkozásnál lehet kapni (ami ingyenes) a kérdések kitöltése során, majd az olvasóteremben felügyelő könyvtárosnál.

A kiállítások rendezése sok tekintetben megegyezik a mi gyakorlatunkkal. Évente egyszer reprezentatív kiállítást készítenek a díszteremben. Egyéb helyiségekben többször is, folyamatosan. Néhány kiállításcím: Új szerzemények - Shakespeare munkássága és alakja az irodalomban - Gutenberg - Bach és Bécs - A bécsi színház könyvekben - Kelet könyvművészete - Mozart műve és kora - A bécsi színház Ferenc József korában - Miksa császár emlékkiállítás - A holland könyvfestészet remekei az Osztrák Nemzeti Könyvtárban - Száz éve született R. Strauss - és így tovább.

Végül nem tudok ellenállni a kísértésnek, hogy egy 18. századi fatábla szövegét is ne közöljem. A volt Schönborn palotában elhelyezett Osztrák Néprajzi Múzeumban (Museum für Österreichische Volkskunde) a következő szövegű tábla fogadja a gyanútlan magyar látogatót: Leírás az európai népek jelleméről. Főlsorolja a Monarchia népeinek tulajdonságait. A vége felé a magyarokról így nyilatkozik: hűtlenek, vérszomjasak, csak a latin nyelvben erősek, szeretik a színes ruhát, erős testalkatúak, gazdagok gyümölcsben és aranyban de minden terményből feleslegük van, kegyetlenek, értelmük még kevesebb mint a lengyeleké, nem harciasak (?), az uralkodót nem kedvelik, lusták, farkasra hasonlítanak. A tábla pingálója ismeretlen. Annyit tudunk a tábla származásáról, hogy egy Steiermarkból származó, korabeli satirikus rézmetszet után készült.

Ez a nem éppen hizelgő kép csak azért kíváncsított ide, mert a könyvtár

történetéből megállapítható, hogy körülbelül ugyanezekben az években, helyesebben évtizedekben a Kaiserlich-königliche Hofbibliothek élén egy magyar származású prefektor állt. Nevezetesen: Kollár Ádám Ferenc, aki irodalmi érdemeinek elismerésül nemességet kapott. Így lett az övé a Sopron megyei Keresztény köztség.

BORSOS JÓZSEFNÉ

IRODALMUNK KÜLFÖLDI TOLMÁCSOLÓI

Széljegyzetek az 1968. novemberi műfordítói kongresszus idején rendezett kiállításunkhoz

Kulturális és irodalmi életünk egyik legfőbb problémája évszázadok óta a műfordítás kérdése. Más országok szellemi termékeinek átültetése nyelvünkre mindig ösztönzőleg hatott a magyar irodalom fejlődésére; Madách, Arany, Babits, Kosztolányi, Illyés Gyula és a magyar irodalom sok más jelesének tevékenysége elképzelhetetlen lenne a külföldi irodalom ismeretének gazdagító, serkentő hatása nélkül. Másrészt viszont a magyar irodalom eredményeinek külföldi bemutatása közelebb hozta hazánkat a világ többi népéhez, s elősegítette irodalmunk és általa népünk bekapcsolódását az egyetemes kultúra és irodalom körébe.

Korunkban az ugrásszerűen megnövekedett könyvtermés és az igény más népek életének és kulturájának megismerésére fokozottan előtérbe állította a műfordítás kérdéseit. A megnövekedett feladatok szükségszerűvé teszik, hogy ma már nemzetközi összefogással igyekezzenek megoldani a műfordítás problémáit. Ezt mutatja többek között az a hatalmas érdeklődés is, amelyet az 1965-ös hamburgi fordítói kongresszus kiváltott.

A magyar irodalom sem marad el e lényeges kérdés megoldásában. Az a tény, hogy egyrészt rendkívül megnőtt az érdeklődés a magyar irodalom régi és új alkotásai iránt - az elmúlt nyolc évben pl. több mint 700 magyar művet fordítottak le különböző nyelvekre, s csak a Szovjetunióban öt év alatt 8 millió (!) példányban jelentek meg magyar művek fordításai, - azt mutatja, hogy a magyar könyv külföldi terjesztése jó utakon halad.

Másrészt viszont a magyar nyelv sajátos helyzete - az Élet és Irodalom a kongresszust beharangozó értesítésében talán jogosan "a világ legnehezebb nyelvé"-nek nevezte - nyomatékosan utal a magyar irodalom fordításával együtt járó rendkívüli nehézségekre.

Irodalmi életünk vezetői ezért helyesen arra törekedtek, hogy szorosabban fűzzék a kapcsolatot a magyar irodalom külföldi tolmácsolóival. Ezért 1966-ban, majd az elmúlt év novemberében megrendezték a magyar irodalom külföldi tolmácsolóinak kongresszusát. E kongresszusokon számos irodalmi és fordítás-technikai kérdés megvitatására került sor, s mind a szakmai kérdések, mind az elmélyülő személyi kapcsolatok az élő magyar irodalom jeleivel közelebb hozták a magyar nyelv fordítóinak egyre bővülő, népesedő taborát irodalmunkhoz, s ezzel együtt népünkhöz is.

Irodalmunk tekintélyének örvendetes emelkedésére mutat, hogy a fordítók sőme jelentős helyet foglal el hazája irodalmi életében: s egyesek, mint a szovjet Martunov, a francia Rousselot, vagy a német Hermlin és Grass korunk irodalmának nagy alakjai kösė számítanak.

Az irodalom szerény munkása, a könyvtáros is igyekezett kivenni a részét a magyar irodalmi élet e nagy eseményéből. Így könyvtárunk Tájékoztató Szolgálatá há tárlóban állította ki a kongresszus idején "Irodalmunk külföldi tolmácsolói" címmel a kongresszussal kapcsolatos anyagát.

Szolgálatunkat hármás óél vezette. Egyrészt magát a kongresszust, a kongresszus szereplőit kívánták megismertetni a kiállítás nézőivel, másrészt a tárlók szűkresabott keretei között irodalmunk korábbi tolmácsolóiról - Dux, Kertbeny, az angol Bowring és még sokan mások - is meg kívántak emlékezni, s nyelvterületek szerint csoportosítva néhány jellemző alkotás segítségével, ha csak váslatosan is, a magyar könyv külföldi elterjesztésének utját kívánták bemutatni. Az egyik tárlóban pedig a fordításelmélet irodalmának magyar klasszikusait, s legújabb alkotásait gyűjtötték össze.

FALVY ZOLTÁNNÉ

KÖNYVTÁRUNK É L E T É R Ő L

**tü-
kör
69**

KÜLFÖLDI VENDEGEINK

Suzana Veličković és Ajka Pindić, a belgrádi Nemzeti Könyvtár munkatársai a kulturális csereegyezmények keretében 1968 októberében két hetet töltöttek Budapesten. Ittlétük alatt megismerkedtek könyvtárunk munkájával, látogatást tettek az Akadémiai Könyvtárban és az ELTE könyvtártudományi tanszékén. Vidéki látogatásaik során felkeresték a tatahányai Megyei Könyvtárat és Szentendrén a Püspöki Könyvtárat.

Ugyancsak kulturális csereegyezmény keretében volt 1968 decemberében könyvtárunk vendége Peter Kittel, a berlini Deutsche Staatsbibliothek feldolgozó osztályának igazgatója. Tanulmányozta könyvtárunk feldolgozó munkáját, meglátogatta az Akadémiai Könyvtárat és az Országos Műszaki Könyvtárat s Budapesten kívül megismerkedett Esztergom, Visegrád és Szentendre kulturális nevezetességeivel is. Könyvtárunk vezető munkatársai számára rendkívül érdekes előadást tartott a Deutsche Staatsbibliothekban bevezetett szakreferensi rendszerről.

Eliseo Diego kubai író, a kubai Nemzeti Könyvtár ifjúsági osztályának vezetője december 17-én, Charles Black, a glasgowi Mitchell Könyvtár igazgatója február 24-én látogatta meg könyvtárunkat. Vera Dadić, a Zágrábi Egyetemi Könyvtár restauráló laboratóriumának vezetője december 12-én tett látogatást a Restauráló Laboratóriumban.

MUNKATÁRSAINK KÜLFÖLDÖN

Dr. Haraszthy Gyula főosztályvezető decemberben a kulturális csereegyezmény keretében mint a Deutsche Staatsbibliothek vendége, egy hetet Berlinben töltött. Utjának célja a Staatsbibliothek-ban bevezetett szakreferensi rendszer tanulmányozása volt.

Az elmúlt év végén két munkatársunk járt Jugoszláviában tanulmányuton. Dániel György tud.főmunkatárs a kulturális csereegyezmény keretében egy hónapos útja során meglátogatta Belgrád, Zágráb, Ujvidék és Dubrovnik könyvtárait és kulturális intézményeit. V.dr. Busa Margit csoportvezető az ujvidéki Matica Srpska-val fennálló személyosere-egyezmény keretében nov. 11-dec. 21. között Belgrád, Szabadka, Ujvidék, Zágráb, Karlóca, Ljubljana, Rijeka könyvtárait látogatta végig és állította össze az ott található magyar és magyar vonatkozású periodikumok címjegyzékét.

Az alábbiakban munkatársaink ez évre tervezett külföldi utazásait ismertetjük:

Dr. Keresztury Dezső főosztályvezető a bécsi Collegium Hungaricumban április elején előadást tart. Részt vesz a Nemzetközi Lenau Társaság romániai közgyűlésén és Ausztriában a Forchtenstein várában rendezett Grillparzer-Forumon.

Dr. Borsa Gedeon tud.főmunkatárs a MTA Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának kiküldetésében egy hónapra Romániába utazik a jelenleg szerkesztés alatt álló Régi Magyarországi Nyomtatványok adatainak kiegészítése céljából. Dr. Kecskeméti István osztályvezető pedig az AIBM ezidei, Amsterdamban megrendezésre kerülő kongresszusán vesz részt.

AZ OSZTÁLYOKRÓL JELENTIK...

OLVASÓSZOLGÁLAT - Az irodalomtudományi olvasóterem jobb kihasználására február 1-től reggel 9 órakor nyit, az eddigi 10 órai kezdés helyett. A nyitvatartási idő ezek szerint így alakul: hétfő, szerda és péntek 14-21, kedden és csütörtökön 9-17 óráig. Szombaton az olvasóterem zárva van.

TÉRKÉPTÁR - A "Magyar Könyvészet 1945-1960" o. retrospektív bibliográfia térkép kötete elkészült és sajtó alatt van. - A Térképtár anyagából készült 1968-as MALÉV-naptár, mint az év - nemzetközi viszonylatban is - egyik leg szebb naptára, helyet kapott a müncheni Nemzetközi Naptármúzeumban. - Jan. 10-én, a XV. és a III. kerület televíziós vetélkedőjén a Térképtár is részt vett. Színeinket Mészáros Klára képviselte.

SZINHÁZTÖRTÉNETI TÁR - A Tár néhány éve tervszerűen gyűjti a XX. század nevezetes diszlet- és jelmestervezőinek még fellelhető műveit. Ennek keretében vettük meg 1964-ben Varga Mátyásnak mintegy 800 eredeti diszlettervét, a következő években pedig Köpecsi Bócs István 120 db-ot számláló diszlet- és jelmestervét, valamint Nagyajtay Teréz 60 db figurinóját. 1968-ban az Operaház két kiváló szcenikusának műveit vásároltuk meg: Fülöp Zoltántól 300 db színpadtervet, Oláh Gusztáv hagyatékából pedig 273 diszlet- és 712 jelmestervét. E két gyűjtemény - kiegészítve Lehmann, Spannraff, Kéméndy, Márkus László töredékesen fennmaradt alkotásaival - az operaházi szcenika történetének leggazdagabb forrása lett. /BK/

HIREK

Az elmúlt évben készült el "Az egyetemi könyvtárak épületére, berendezésére, költségvetésére és munkateljesítményeire vonatkozó normatívák tervezete" o. összeállítás, melyet az MM Könyvtárosztálya véleményezésre könyvtárunknak is megküldött. Válaszunkban elsősorban a teljesítmény normatívákkal kapcsolatban közöltük észrevételeinket, mivel ezek kidolgozásával éppen az elmúlt időszakban foglalkozott könyvtárunk.

A Kulturális Kapcsolatok Intézete Kossuth Lajos halálának 75. évfordulója külföldi megünneplésére emlékkiállításokat készít elő. A kiállításához könyvtárunk állományából számos dokumentumról, elsősorban kéziratokról és hírlapokról készült fényképfelvétel.

V.dr.Waldapfel Eszter, az Országos Pedagógiai Könyvtár mult évben elhunyt igazgatója, könyvtárunk volt főigazgatóhelyettese irathagyatékának az OSzK történetére vonatkozó feljegyzéseit dr.Varga Endre, az elhunyt férje, könyvtárunknak ajándékozta. Az értékes feljegyzések további gondozója dr.Berlász Jenő, aki jelenleg a könyvtár 19. századi történetének megírásával van megbízva.

A "Magyar Könyvészet 1945-1960" c. retrospektív bibliográfia zenei kötetének szerkesztési munkálatai dr.Pethes Iván tud.munkatárs gondozásában nem sokára befejeződnek. A Bibliográfiai Osztály közreműködésével remélhető, hogy e fontos kiadvány, mely a Magyarországon nyomtatott zeneművek szakosított jegyzékét tartalmazza 1945-1960 között, még ez év végéig megjelenik.

Madách-gyűjtemény Balassagyarmaton. - Szabó József evangélikus püspök könyvtárunkhoz intézett leveléből tudtuk meg, hogy birtokában egy több mint 600 darabból álló Madách-gyűjtemény van. Az értékes magánkönyvtár az Ember tragédiájának csaknem valamennyi kiadását és fordításainak is legfontosabb darabjait tartalmazza.

Az OKDT Bibliográfiai Szakbizottsága újjáalakult. A bizottság titkára Fügedi Péterné, könyvtárunk Bibliográfiai Osztályának vezetője, tagjai sorában ott találjuk Szűcs Jenőné, a Bibliográfiai Osztály munkatársát.

Budapest kerületeinek televíziós vetélkedőjében a VIII. kerület csapatában könyvtárunkat Bélley Pál, Dezsényi Béla, Kecskeméti István, Monori Erzsébet, Szentmihályi János, Vargha Balázs és Windisch Éva képviselik. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár részéről Geréb Lászlóné, Maróth Miklós és Remete László; az Országos Műszaki Könyvtár részéről pedig Cser Judit és Pap János szerepelnek a kerület színeiben.

A Magyar Rádió egyik elmúlt évi műsorában (1968.dec.19.) munkatársunk, dr.Kelecsényi Gábor a naptár-történet rejtjelmeibe vezette be a rádióhallgatókat.

Munkatársaink közül Doncsev Toso a szocialista országok írószövetségeinek budapesti találkozáján, Jeszenszky Géza az indiai egészségügyi miniszter magyarországi látogatásán működtek közre támácsként.

Olvastuk...

A párizsi Bibliothèque Nationale olvasói tanácsadó testületet választanak, amely az olvasók érdekeit lesz hivatott az igazgatóság előtt képviselni, elsősorban bizonyos, régóta óhajtott ügyrendi változtatások elérése érdekében. A bizottság tizenkét tagu lesz (két helyet a külföldi olvasók képviselői számára tartanak fenn). A bizottságba jelölt 26 név között a nem egyetemi körökhöz tartozó irodalmárok és történészek képviselőire olyan jelöltek szerepelnek, mint Simone de Beauvoir, Pierre Courthion, Françoise d'Eaubonne, Georges Lubin, Pierre Minet és Jean Portal. (Les Lettres Françaises 1969. jan.22.)

**LEVÉLTÁR
— A TENGHER ALATT**

A svéd levéltárak nemzeti intézete egy új, modern levéltárat építtetett — a tengerben, 17 méter mélységben. A svéd építésszek vizualatti barlangokban állították fel az épíletet, Mariberg város közelében. Az 1960-ban elkezdett építkezést nemrégiben befejezték. Csak a kutatóknak szánt néhány helyiség, a könyvtár és az adminisztrációs helyiségek vannak a víz felszínén. Minden egyéb, beleértve a raktárakat és a levéltári helyiségeket is, a víz alatt rejlnek.

NE KÖVESSÜK-E A PÉLDÁT?

A mellékelt újsághirrel kapcsolatban támadtak ezek a gondolataink:

1. miután fővárosunkban már egyetlen talpalatnyi helysinos, ahol a Széchényi Könyvtár könyveit el lehetne helyezni, célszerű lenne talán állományunkat nekünk is visalá vinni;

2. tenger hiányában - úgy gondoljuk - a "magyar tenger" is megfelelne, annál is inkább, minthogy Keszthelyen már évek óta szaporodnak a lezárt ládák könyvtárunk állományával;

3. könyveink és folyóirataink a Balaton fenekél sem lennének kevésbé hozzáférhetőek, mint a lessögezett ládákban Keszthelyen, Kiscellen és a jó ég tudja még hol;

4. a vizügyi szakemberek véleménye szerint a Balaton vise aggasztóan fogy, a meder kitöltése könyvtárunk állományával jótékonyan hozzájárulhatna a viszintjének emeléséhez;

5. végül ezzel a megoldással már nyugodtan kivárhatnánk azt a néhány évtizedet, amíg a Nemzeti Könyvtár új otthona a Várban felépül!

A MAGYAR NEMZETBEN OLVASFUK!

Megdicséértünk egy szellemes szerkesztési ötletet. Hadd bíráljunk meg azonban egy olyan szerkesztési tradíciót, amelynek feladása igazán nem jelentené a *Közöny* (és a Társulat) nemes hagyományainak, „mindig újakra készülő” szellemének elvetését. A *Természet világa* ugyanis akkor is közzli a szerző címé-rangját, amikor az felesleges. Például Vekerdi László e lapszámban élesen polemizál az *Új Írás* egy cikkével. Az van aláírva: „Vekerdi László könyvtáros.” Vekerdi egyik legkiválóbb legsokoldalúbb tudomány-népszerűsítőnk, hogy úgy mondjuk, tudományos közlőnk. A „könyvtáros” akkor is kevessebbet mondana, mint pusztán csak — jól ismert — neve, ha könyvtárügyi, bibliográfiai problémáról vitatkozna. De Vekerdi ezúttal az *Új Írás* egy biológiai témájú írását bírálja meg. Tehát stílusosabb aláírás lett volna: „Vekerdi László, élőlény.”

Sutor! - kezdődik az ismert latin mondás, amelynek magyar fordítása: Varga! Ne tovább a kaptafánál! Ez az értelmé A.G. rosszalásának a Magyar Nemzet február 5-i számában, amikor Vekerdi Lászlónak szemére veti, hogy cikkét így írta alá: Vekerdi László könyvtáros. Lám, Lám! Kellott egy könyvtárosnak tudományt népszerűsíteni! Miért nem hagyta azt azokra, akik széleskörű műveltségükről naponta tanuságot tesznek. A könyvtáros csak maradjon talélmányánál, a óeduláknál - bár azokra is büszke lehet, mert végeredményben atomkorszakunkban az ismeretek elektronikus tárolása és feldolgozása is ezen a világtalán könyvtárosi ötleten alapszik! Hála annak a könyvtárosnak, aki feltalálta, miközben élőlény is volt, méghozzá fizetéséből éppen hogy csak élő lény, a tudomány egyfajta megszállottja. Aki doktori címével nem kérkedett,

mint holmi labdarugó, s nem ment el doktori diplomával táncdalt énekelni, hanem a nyomtatott betű szerelmeseként bátorkodott - és bátorkodik - "tudomány-népszerűsítőként, hogy úgy mondjuk tudományos közlőként" viselkedni. Ejnye, ejnye, Vekerdi László élőlény-kolléga! Sutor! Ne ultra orepidam - vagy zszurnaliszta tájékozottsággal: Ne ultra crepida. - Egy könyvtáros, aki bossánatot kér, hogy élő lény.

SZAKSZERVEZETI KRÓNIKA

December 10-én a Szakszervezeti Bizottság ülésezett. A soron lévő feladatok megtárgyalásán kívül Pusztai Jánosnétól, főbizalminktól köszöntünk el. 11-én a TT ülésezett. 27-én bizalmi értekezletet tartottunk.

Január 4-én a számvizsgáló bizottság ülésezett. 15-én a Szakszervezeti Bizottság tartott ülést a választási ütemterv megbeszélésére, majd 20-án bizalmi értekezletet tartottunk, melynek témája a választások

előkészítése volt. 28-án az osztálybizottsági választást előkészítő taggyűlés volt a KMK-ban. 29-én Milhoffer Alajos szakszervezeti titkár a keszthelyi Helikon Könyvtár munkatársait kereste fel. A nyári üdülés, az épület felújításával kapcsolatos és más szakszervezeti problémákat beszéltek meg.

Február 5-én a Szakszervezeti Bizottság ülésezett. Február folyamán az SzB tagjai részt vettek a bizalmi-választó és osztályértekezleteken. Az itt szerzett tapasztalatokat összegeztük. 7-én szakszervezeti küldöttgyűlést tartottunk. A gyűlés feladata a szakszervezeti választásokat előkészítő jelölőbizottság megválasztása volt. Első napirendipontként Milhoffer Alajos ismertette a szakszervezeti választás irányelveit és jelentőségét, a választás ütemtervét, majd a tagság elé terjesztette az 1969. évi költségvetést. A küldöttgyűlés második napirendi pontként választotta meg a jelölőbizottságot. Elnöke dr. Haraszthy Gyula lett, tagjai pedig Berczeli Károlyné, Illyés Katalin, Koncz Béláné, Márton Mihály, Mussinger Gábor, Szilágyi Tibor, Szilvássy Istvánné, Szilvássy Zoltánné és Wittek Lászlóné.

A VÁLASZTÁSOKRÓL ÉS A MEGVÁLASZTOTTAKRÓL

A bizalmiak újraválasztását január 24-31. között tartották meg 31 szakszervezeti csoportban. Az értekezleteken a tagság 82,6 százaléka vett részt. Minden bizalmi beszámolt az elmúlt két évben végzett munkájáról. A beszámolók után történt meg a bizalmiak és a vezetőségválasztó értekezleten résztvevő küldöttek megválasztása.

A megválasztott bizalmiak névjegyzéke:

Bereozky Lászlóné/KMK, Bétsch Elemérné/Kézirattár-Régi Nyomtatványok Tára, Bibor Jenőné/Zirc, Csákvári Elekné/Könyvelosztó-Kálmán u., Czettler Antalné/Restauráló-Laboratórium, Darabos Pálné/Hirlaptár, Dárdai Miklósné/Színháztörténeti Tár, Falvy Zoltánné/Olvasó- és Tájékoztató Szolgálat, Futala Tiborné/Igazgatóság-Igazgatási Osztály, Hernádiné Nagy Emese/Gyarapítási Osztály, Horváthné Izsó Livia/Folyóirat Közp.Katalógus, Indali György/Kisnyomtatványtár-Térképtár, Ispánki Ferenc/Raktári Osztály, Kádár Tiborné/Könyvtárközi Köleszés, Koncz Béláné/Könyvelosztó Közp.tartalék, Kronstein Gábor/Könyvek Közp.Katalógusa, Pap Zoltán/Szakozó Osztály, Patayné Balogh

Eva/Bibliográfiai Osztály, Petrovay Istvánné/Orsz.Gyar.Jegyzék, Pócsi Árpádné Zeneműtár, Rakovszky Istvánné/Gazdasági Hivatal, Somogyi Andrásné/Bibliográfiai Osztály, Somogyi Anna/KMK, Szalay Andorné/Mikrofilmtár, Szilvássy Istvánné/Könyvkötészet-Sokszorosító, Ürögdy Györgyné/Nemzetközi Csere, Vén Tiborné/Könyvelosztó, Beloiannis u., Zágonyi Ilona és Zilahy Tamásné/Katalogizáló Osztály, Zöldi Péterné/KMK, Zsukán Erzsébet/Keszthely.

A KMK osztálybizottságának megválasztását febr.10-én tartották. A taggyűlésen Sallai István elnökölt és 43 szakszervezeti tag közül 39-en voltak jelen.

A megválasztott osztálybizottság titkára Bereczky László lett, tagjai: Markos Béláné/munkavédelmi felelős és Urosevics Danilo/bérfelelős.

A szakszervezeti vezetőségválasztó küldöttértekezletet márc.14-én tartották a Közalkalmazottak Szakszervezetének székházában. A megválasztott 139 küldöttből - minden három tag után választottak küldöttek - 122 küldött volt jelen. A küldöttértekezleten a Budapesti Bizottságot dr.Vida Tamás képviselte, a küldöttértekezlet megválasztott elnöke Óvári Sándor volt. A beszámoló Milhoffer Alajos titkár tartotta, a számvizsgáló bizottság jelentését dr.Hernády Dénes ismertette. A megválasztott szakszervezeti bizottság márc.18-án tartotta alakuló ülését.

A megválasztott szakszervezeti bizottság elnöke dr.Gordon Miklósné, egyben az SzB nemzetközi felelőse, titkára Gyulai Árpád. Tagjai: Bereczky László KMK osztálytitkár, Deli Györgyné/gazd.felelős, dr.Ferenczy Endréné/munkamozgalmi felelős, Hoffer Rezsőné/TT elnök, Illyés Katalin/nő- és egészségügyi felelős, Jáky Éva/kulturfelelős, Kovács Ilona/szervező titkár, Mencsik Pál/társ.munkavédelmi felügyelő, Milhoffer Alajos/bér- és munkaügyi felelős.

A számvizsgáló bizottság elnöke dr.Hernády Dénes, tagjai: Belencsik Lajos és Pintér Antalné.

A Társadalombiztosítási Tanács tagjai: Darabos Pálné, Demény Ottóné, Kiss Györgyné és Losonci Andrásné.

A SEGÉLYEZÉSRŐL

Az elmúlt évtől a segélyezések formája több vonatkozásban módosult. Már eddig is számos hivatali és szakszervezeti fórumon foglalkoztunk ennek ismertetésével. A Társadalombiztosítási Tanács közel egy éves gyakorlata és tapasztalata szerint azonban dolgozóink körében még ma sem eléggé ismert. Ezért ezután is tájékoztatjuk dolgozóinkat. E tájékoztatást felhasználjuk arra is, hogy a segélyezésre fordítható összeg minél célszerűbb felhasználására bizonyos irányelveket is közölhessünk.

A segélyezésnek két fő forrása a könyvtár költségvetésében biztosított un. munkadói segélykeret (személyenként havonta 5 Ft), valamint a Szakszervezeti Bizottság költségvetésében előirányzott szakszervezeti segélykeret

A Munka Törvénykönyve úgy rendelkezik, hogy a munkaadói segélykeret felhasználásáról - az intézmény vezetése véleményének kikérése mellett - a Szakszervezeti Bizottság dönt. A szakszervezeti tagkönyv alapján járó szülési és temetési segélyek kifizetése ez évtől a szakszervezeti segélykeretből történik. Ennek fedezésére a korábbi 35 százalékos alaprészesedés helyett a tagdíj bevétel 50 százalékaival gazdálkodnak az alapszervek.

Könyvtárunkban bevezetett gyakorlat szerint a segélykérelmeket a szakszervezeti bizalminak kell benyújtani, aki javaslatával ellátva, a szervezeti egység vezetőjének véleményezése után a TT-hez továbbítja. A TT feladata, hogy a segélykérelmeket a szociális körülmények alapos mérlegelése alapján elbírálja, a kérés indokoltságát és jogosultságát megállapítsa, s a segély összegére javaslatot tegyen.

A segélykérelmek az utóbbi években gyakoribbá váltak. A kérések számának növekedése a rendelkezésre álló összeg elaprózására vezetett és nem egy esetben a segély folyósítását prolongálni kellett későbbi hónapokra, sőt a viszonylag kevésbé súlyos körülmények alapján beadott segélykérelmek kielégítést sem nyerhettek. A segélykeret minél megfelelőbb felhasználásának, a valóban rászorulóknak hathatós segítése érdekében hangsúlyozzuk, hogy segélyt elsősorban olyan dolgozó, illetőleg szakszervezeti tag igényeljen, aki valamilyen rendkívüli körülmény folytán, saját hibáján kívül átmenetileg nehéz anyagi helyzetbe kerül, életfenntartása van veszélyeztetve és helyzetén egyéb módon nem tud javítani. Ebből következik, hogy a rosszabb szociális körülmények között élő dolgozó - alacsony fizetés miatt, mert kevés a családban az egy főre eső jövedelem stb. - csupán erre való hivatkozással évről-évről segélykérését nem lenne helyes figyelembe venni. Ugyanis a segély nem fizetéskiegészítés. Hasonlóképpen nem kellően indokolt a tanulmányi segélykérés sem. A tanulás egyéni érdek is, érdemes befektetés, mely elősegíti a dolgozó szakmai fejlődését, anyagi előrehaladását. Ebbe a problémakörbe tartoznak a házasságkötés, lakásépítkezés, új, kulturáltabb otthonba költözködés címén igényelt segélykérelmek is, hiszen mindenkinek számolnia kell az előre látható terhekkel és kiadásokkal.

A segélykiutalás szempontja tehát elsősorban az előre nem látható, rendkívüli károsodás, egy huzamosabb fizetéskiesés, egy kényszerű, váratlan, jelentős anyagi megterhelés lehet. Így betegség címén csak két hét kórházi-, ill. négy hét táppénzes betegállományon túl indokolt a segélykérés. A segély összegének megállapításánál a TT-nek figyelembe kell vennie a kérelmező tényleges veszteségét, s azt arányítani kell a tényleges jövedelméhez. Magas fizetésnél ugyanis bár a táppénzes állomány idejére jelentős forintkiesés mutatkozik, de a megmaradt 75 százalékos táppénz a megélhetést még biztosítani tudja.

E tájékoztatáson és a segélyezés szempontjainak ismertetésén túl szükségesnek tartjuk azt is felsorolni, hogy milyen okmányok szükségesek a segélyek elbírálásához. Csak a főbbeket említjük: segélykérő lap, szakszervezeti tagsági könyv, szülési, ill. halotti anyakönyvi kivonat első eredeti (díjmentesen kiállított) példánya, a kérelmező nevére szóló számla a kifizetett te-

metkezési költségekről, hosszantartó betegség, elemi kár stb. esetében orvosi, ill. hatósági igazolás, gyermekgondozási segélyben részesülő tagnál a társadalombiztosítási szerv igazolása arról, hogy egy éven keresztül megszakítás nélkül a 600 Ft segélyt felvette.

Többek kérésére közöljük a SzOT határozatában szabályozott és a Szakszervezeti Bizottság állásfoglalása szerinti segélyek mértékét. A szülési és temetési segély összegét a tagsági idő figyelembevételével minimálisan az alábbiak szerint kell megállapítani:

Szülési segély betöltött 1 éves tagság esetén 200 Ft, 10 éves tagság esetén 250 Ft, 15 éves tagságnál 300 Ft. A temetési segély 1 éves tagságnál 250 Ft, 10 éves tagság esetén 350 Ft, 20 éves tagság után pedig 450 Ft.

A tagok szociális körülményeinek figyelembevételével azonban a megjelölt segélyösszegeken felül az alapszerv - ha megfelelő anyagi eszköz is rendelkezésre áll - magasabb összeget is folyósíthat, azonban az a 800 Ft-ot nem haladhatja meg.

A munkaadói és a szakszervezeti szociális segély összegének alsó határa 200 Ft. A gyermekgondozási segélyben részesülő nő, - amennyiben a szociális körülmények indokolják - egyszeri esetben 600 Ft szakszervezeti segélyt kaphat. Szakszervezeti segélyre csak az a dolgozó jogosult, akinek egy éves folyamatos szakszervezeti tagsága van és nincs tagdíj-elmaradása.

A segélyezés társadalmunk szociális juttatásában igen fontos szerepet tölt be. Könyvtárunk és szakszervezeti bizottsága ennek jelentőségéhez méltóan továbbra is megértő segíteni akarással kíván a rászorult dolgozóinak támogatására sietni.

MILHOFFER ALAJOS

A KMK TIZÉVES FENNÁLLÁSÁNAK JUBILEUMI ÜNNEPSÉGERŐL

A Könyvtártudományi és Módszertani Központ március 1-én műsoros, vacsorás, táncos vigalom keretében ünnepelte meg alakulásának tizéves évfordulóját.

Az ünnepségen Kondor Istvánné, a minisztérium Könyvtárosztályának vezetője, rövid beszédben méltatta a KMK eddigi munkáját. Szavaira Sallai István főosztályvezető válaszolt. Ezután Barabási Rezső h.főigazgató bucsuztatta a nyugalomba vonuló dr.Pataky Ernő osztályvezetőt, s átnyújtotta neki az MM Könyvtárosztály és a KMK dolgozóinak ajándékát.

A rövid ünnepség után a KMK vállalkozó szellemű tagjai humoros formában elevenítették fel a KMK multjának derüs epizódjait. A jólnevelt közönség udvariasan mosolygott, a még jobban nevelt két-három alkalommal nevetésre is vállalkozott. (Futala Tibor négyszer nevetett!)

Mindezeknek utána a meglehetősen kifárasztott és kiéhezett vendégsereg átsietett az ebédlőbe, s ott - érthető módon jó étvággal - elfogyasztották Ónody Miklós élményszámba menő halászevét, vagy - az óvatosabbak - az előre

rendelt hidegtálat. A bőséges vacsorára jól csuszott a bor, sör, pálinka, mely fölös mennyiségben rendelkezésre állott minden vastagabb bukszáju tag-nak.

Éjfélkor jelent meg a Könyvtári Fűtűlő című alkalmi szakmai szemle, mely a KMK jobb tollu egyéniségeinek válogatottan legjobb műveit tartalmazza. Izelitőként ebből közöljük a "Jelölje meg x-szel!" o. cikket. A lap impresszuma szerint "minden közleményért az felel, akiről szól". Lapunk szerkesztősége is ehhez tartotta magát.

A KMK 10 éves évfordulójára az Igénykutató Csoport saját erejéből ter-ven felüli felmérést végzett a KMK munkatársai szakirodalmi olvasottságáról és szociálpszichológiai hogyishivjákjáról. Alábbiakban közöljük a vizsgálat zárójelentését.

A széleskörű vizsgálatot igen alapos elméleti munka előzte meg, melynek homlokterében a nekifohászkodás állott, ez pedig a következőkből: munkatár-saink körbefogták csoportunk vezetőjét, s egymást változtatva zsolozsmázták:

- Társadalmi igény!
- Társadalmi szükség!
- Társadalmi igény!
- Társadalmi szükség!
- Létrehozott minket!
- Létrehozzuk őket!
- Minket irányító felettes szervek!
- Orare pro nomis!
- Sallai - Sebestyén!
- Orare pro nomis! stb.

Ezután robbanásszerű hirtelenséggel a vizsgálati mintánk nagyságát 1 száza-lékban állapítottuk meg, ez pedig egy véletlenszerűen kiválasztott rendkívül sokoldalú, KMK munkatárs 0,5 részét és 7 oldalát jelentette. Az interjualany elmondotta, hogy sajnos ez a fele semmit se olvas, csak ír, magatartása, kö-szöni szépen, kielégítő, ami pedig további munkáját illeti, reméli, hogy a közeljövőben ígérkező újabb mellékállása, egyetemi katedrája, gyeplabda válo-gatottsága és TV szereplései ellenére is naponta 15 perccel többet tölthet a Muzem utcai épületben, mivel felesége többéves unszolására meleg ebédre kellett előfizetnie.

Bár egészen friss hasonló jellegű grönlandi felméréssel összehasonlítva is megálljuk a helyünk, az interju néhány mozzanata további kutatásra ösztö-kélte Csoportunkat. Az egész KMK-ra kiterjedő kérdőíves felmérés formájában. A kérdőív összeállítását ismét erőteljes elméleti munka előzte meg, mely lé-nyegében hasonló volt az első fázisban levőhöz.

Ez a kérdőív belső használatra, tudományos célra készült, kitöltésével teljes bucsu nyerhető (a KMK-tól). A kérdőíven a kérdéseket adtuk meg, nem a válaszokat, amelyeket a kedves kartársaktól várunk. A kérdőív ki-töltése közben fel és leugrálni életveszélyes és tilos!

Neme (huzzuk ki magunkat!) férfi - nő - könyvtáros - egyéb

Kollégái kora, fizetése és viselt dolgai [négy üres oldal kihagyva]:

Soroljon fel:
Karikázza be:
Huzza alá:
Jelölje meg x-el:

Az alábbiakban felsorolt könyvtártudományi szakkönyvek közül huzza alá azokat, amelyeket olvasta, kétszer huzza alá azokat, amelyeket kívülről tudja:

GERŐNÉ - PAPP: Szakszervezeti könyvtárosok kézimunka könyve II. Csipketerítők a szabadpolcon. Kiskunhalas. 1968. 1 p[álcika] 1 s[ima].

BÓDAY Pál: Előszó a Gyorstájékoztató Utószavához. é.h.n.

A torokfájós gyermekkönyvtári tagok vargabalássolásához.
/Szocialista ünnepeink 17./

BARABÁSI Rezső: Pokolgépből mennyország. Egy második világháborús tank alkatrészekből készült lyukasztóberendezés a főtí gyermekváros könyvtára számára.

VADÁSZ Ferenccé - BARABÁSI Rezső: Szívjóság. Melegen ajánló bibliográfia.
Bp. Szent István Társulat - Kossuth - KMK.

HORVÁTH Tibor: Perforáció a napozó palánkján /Gyakorlati lyukkártya utmutatások 18 éven felülieknek./

MARKOS Béláné: Az állam én vagyok. KMK 1959-1969.

SALLAI - LANTOS - SEBESTYÉN: Siralmas ének. Egy járásbéli könyvtáronok panaszai a drégeli publik lājbrí elestérről.

PAPP István: Az ügyrend halála. Ügyrend 5 paragrafusban.

SZENTE - URBÁN: Felmérés a KMK-ba bejáró dolgozókról.

PERLAKY Károly: Nyugdával dícsérd a napot /Belégek és emlékiratok 1./

A kiküldött kérdőívek közül egy sem érkezett vissza, így a számszerű eredményeknél semmiféle torzítást nem kellett figyelembe vennünk. Az adatok feldolgozását a Központi Statisztikai Hivatal elektronikus kávéfőzőgépén végeztük. Az ily módon nyert zacoból a következőket olvastuk ki: A fele semmit se olvas csak ir. A leggyakrabban olvasott mű a következő volt: MARKOSNÉ - SZÉCHENYI Hitel. Bp. 1959-1969. Sokadik kiadás.

Mivel a szociálpszichológiai hogyishívjékokat vizsgálatunk első két lépcsőjét nem igen sikerült megragadnunk, a mélyinterju bevált módszeréhez ereszkedtünk le. Imígyen:

1. Bóday kollégát a napokban meginduló Csigalassuságutájékoztató részletei felől kérdezzük.

- Hogy halad a munka?
- Vontatottan.
- Igen, és?

Szétárja a kezét, majd mutatja. Reznált. Aztán felvillan. Az ablak alá megérkezett valami.

- Látja, - suttog izgatottan.

Egy Hungarocamion.

- Egy kis összeköttetés, - mondja izgatottságtól remegő hangon.

- Igen...

Átveszi a szót, frissen, lelkesülten.

- Munkaidő után a magam ura vagyok. Ebbe a járgányba belefér kényelmesen a KMK szakkönyvtára és az egész dokumentáció. - Suttogóra fogja a hangját.

- Aztán tudja, egy veterántól megkaptam a Tanácsköztársaság egyik illegális nyomdáját. A többit kitalálhatja. Lesz még egyszer Gyorstájé..., szóval világos?

Barabási elvtársat a Laboratóriumban találjuk. Titokzatosan mosolyog.

A félhomályból kibontakoznak a Nagy Készülék körvonalai. Nem hajlandó nyilatkozni. Félóra múlva sem. Csupán annyit tudunk meg, hogy a Nagy Készülék vezető könyvtárosaink hiányszó kerekéin fog gördülni.

Sallai elvtársat a kunbajai gyertyaszentelői népszokásokról kérdezzük.

- Elnézést, hogy élesen fogalmazok, de egyszerűen nem igaz, minden községben nyüstöltek, már a török hódoltság idején is közetekben folyt a osztrindöngöléssel együtt, egészen addig, míg a rácsok nem szóltak bele. Tehát pontosan úgy mint a public library...

SEGÉLYEZÉSEK ES ÜDÜLÉSEK

Munkaadói segélyt kaptak - decemberben Fodor Armandné, Hajmási Sándorné, Hernády Dénes, Horváth Gyuláné, Jagán Lászlóné, Matejka Jánosné, Szondy Györgyné; januárban Béri Gézané, Dekker Mária, Lévay Katalin, Rónai István, Takács Zsuzsa; februárban Auer Ferencné, Fodor Armandné, Hörömpöli Andrásné, Kovács József, Nagy Emese, Székely Sándorné.

Szakszervezeti rendkívüli segélyben részesültek - decemberben Fráter Iváné, Zahorai Györgyné; januárban Kurnát Mária; februárban Gidófalvy Kristóf, Kovács Béláné, Pálinkás Sándorné.

Üdülési beutalót kaptak - januárban Galyatetőn Tamás Péter, Debrecenben Forgács Ferenc, Hévízen Somkuti Gabriella, Vajta-Községen Gáli József gyermekei - februárban Mátrafüreden Diósi Danielné (nyugdíjas) és férje, Parádvasáron (gyermekszanatórium) Horváth Tiborné gyermeke.

Helyesbítés: előző számunkban tévesen közöltük: Galyatetőn nem Farkas László, hanem Fazakas József üdült.

OSZK

Szakszervezeti alapszervezetünk
a STATISZTIKÁK TÜKRÉBEN

Alapszervezetünk 1968. évi munkájának adatait - összevetve az 1967. év adataival - az alábbiakban ismertetjük.

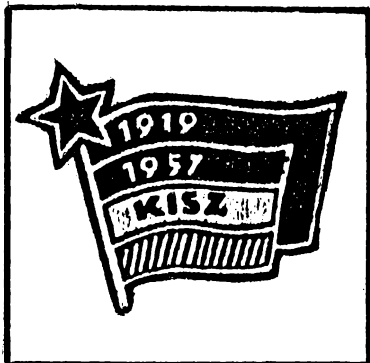
	<u>1967-ben</u>	<u>1968-ban</u>
Taglétszám -----	419	437
Bevétel -----	42 490,05 Ft	56 575,40 Ft
Kiadás -----	45 923,34 Ft	52 078,79 Ft
<u>Vagyon</u> (1968.december 31-én) -----		140 072,43 Ft
ebből: állóeszközök -----		4 528,55 Ft
fogyóeszközök -----		29 595,38 Ft
szakszervezeti könyvtár -----		105 948,50 Ft
Üzemi étkezésben résztvettek száma	128	126
<u>Üdülésben résztvettek száma</u> -----	214	231
ebből:		
SzOT kedvezményes gyermek -----	25	11
üdülés: felöltt -----	54	45
SzOT szanatórium: gyermek -----	--	8
felöltt -----	4	2
SzOT külföldi ut: felöltt -----	1	2
Keszthely, Zirc ön- gyermek -----	32	44
költséges osalados felöltt -----	98	119

HIREK

ÜNNEPI TAGGYÜLÉSEN emlékezett meg könyvtárunk pártszervezete március 19-én a Magyar Tanácskötársaság 50 éves évfordulójáról. Az ünnepi beszédet Hámori Béla párttitkár tartotta. A taggyűlésre a párttagokon és a KISZ tagcágán kívül a könyvtár vezetőit és a szakszervezet aktívait hívta meg a párt-szervezet vezetősége.

A KÖNYVBIZOMÁNYOS TÁJÉKOZTATÓJA - 1968. decemberében az SzB felkérésére elvállaltam a könyvbizományosi teendőket. Esuton szeretném felhívni a régi és új könyvvásárlók figyelmét, hogy minden kedden 12^h-13^h-ig válogathatnak új könyvek között. A választék nagy, de ha esenkivül valakinek különleges kívánsága is lenne, úgy azt feljegyzem és a kért könyveket kis türelmi idővel beszerzem. A fizetés részletre történik, minden hónap elején (fizetés után). Részletkérdések után a 18-as melléken lehet érdeklődni. Nemesahanyiné Takács Zsuzsa (Raktári Osztály).

DICSÉRET - Az Országos Filharmónia közönségsszervezőnk, Pócsi Árpádnét jó munkájáért dícséretben és pénzjutalomban részesítette.

KISZ KRÓNIKA

Januárban befejeztük a tagösszeírást, melynek eredményeként 52 főnyi tagságunk igazolt, érvényesített könyvekkel rendelkezik. 14-én kerületi titkári értekezlet volt, melyen az 50. évforduló megünneplésének előkészítését beszéltük meg.

Február 20-án vezetőségi ülést tartottunk. Tárnya: a KISZ-gyűlés napirendi pontjainak megbeszélése és az 1969. évi munkaterv összeállítása.

25-én kerületi titkári értekezleten "A marxizmus hatása a mai fejlődő országokban" címmel előadást hallottunk. 27-én vezetőségi gyűlésen az Érdekvédelmi Bizottság kérdőíveinek szövegét hagytuk jóvá. 28-án KISZ gyűlést tartottunk. Napirendi pontok: 1. 1968. évi beszámoló. Kálóczy Lajos KISZ-titkár tartotta. 2. Az érvényesített tagkönyvek kiosztása. Jutalmazások. 3. 1969. évi munkaterv ismertetése. 4. Nyomárkay Istvánné az Érdekvédelmi Bizottság tagja tájékoztatta tagságunkat a Bizottság munkájáról. 5. Hozzászólások, javaslatok.

Március 4-én Janosó Miklós: Fényes szelek o. filmjét tekintettük meg, majd 6-án vitát tartottunk a filmről. 8-án a Nemzetközi Nőnap elkészítéséhez nyújtott segítséget KISZ-szervezetünk 5 tagja. 11-én kerületi titkári értekezlet volt, 19-én pedig a Tanácsköztársaság 50. évfordulója alkalmából kerületi koszorúzási ünnepségen vettünk részt.

LAPZÁRTA UTÁN ERKEZETT

A 158/1966. (M.K.15.) MM sz. utasítás értelmében a művelődésügyi minisztérium felügyelete alá tartozó könyvtárak a Könyvtártudományi és Módszertani Központnak évenként bejelentik a munkatervükben szereplő könyvtár- és tájékoztatástudományi kutatásokat. Az ennek alapján készített nyilvántartás biztosítja a kutatási témák és a kutatómunkát végzők áttekintését és ezzel elősegíti a kölcsönös információ-cserét.

A KMK e szolgáltatását bővíteni szándékosik és tájékoztatást kíván adni a munkaterven kívüli kutatásokról is. Emért ezuten is felkéri mindazokat, akiknek könyvtár-, illetve tájékoztatástudományi kutatómunkáját az őket foglalkoztató intézmény nem iktatta munkatervébe, hogy kutatási témáikat folyó évi július 31-ig jelentsék be a Könyvtártudományi és Módszertani Központnak. A felhívást április 2-i keltezéssel Barabási Résző főigazgatóhelyettes, a KMK vezetője adta ki.

TÁJÉKOZTATÁS - Lapunk szerkesztősége olvasói elnézését kéri e szám késői megjelentetéséért. A március-áprilisi/3-4.számot még április, legkésőbb május első napjaiban készhez adjuk.

